

Küresel Bağlamda İnsan Hakları ve Sosyal Politikaların Bibliyometrik Analizi ve İsrail-Filistin/Gazze Olaylarının Sosyal Hizmet Perspektifinde Değerlendirilmesi

Bibliometric Analysis of Human Rights and Social Policies in a Global Context and Evaluation of the Israel-Palestine/Gaza Events from a Social Work Perspective

Mehmet GEDİK¹

ÖZ

Bu araştırma, küresel “Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet” uygulamalarının “İnsan Hakları” odağında kavramsal içeriklerini ve birbirleriyle olan ilişkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, kuramlar üzerinden bilimsel ölçeklerde yeniden tartışmalara yol açan İsrail-Filistin/Gazze olayları, küresel anlamda insan hakları, sosyal politika ve sosyal hizmet perspektifinde değerlendirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden bibliyometrik ve içerik analizi yöntemleri kullanılmış, Web of Science veri tabanında “İnsan Hakları” ve “Sosyal Hizmet” kavramlarını birlikte ele alan makaleler analiz edilmiştir. 2001-2023 yılları arasında ESCI, SSCI ve BKCI-SSH indekslerinde yayınlanan toplam 619 yayından 602 (%97,25) makalenin VOSviewer programıyla bibliyometrik analizleri yapılmıştır. Elde edilen tüm veriler VOSviewer programı üzerinden haritalandırılmış, bibliyometrik analiz sonucunda belirlenen 154 kavram Maxqda 2024 programı üzerinden araştırmanın ikincil analizleri gerçekleştirilmiştir.

Bu analizlerden “İnsan Hakları”, “Sosyal Hizmet” ve “Sosyal politika” bağlamında insan odaklı “Evrensel Temel İnsan Hakları”nın gerekliliğinin içerik analizleri gerçekleştirilmiştir. İlgili kavramların içerik analizleri yapılarak sosyal hizmet uygulamalarında birbirleri ile ilişkilerinin nedeni önemli olduğunun altı çizilmiştir. Küresel anlamda sosyal hizmet uygulamalarının, insan hakları ve sosyal politikalar ile hem kavramsal hem de uygulamalar noktasında birbirleri ile oldukça ilişkili ve örtüştüğü belirlenmiştir. Bu bağlamda mikro, mezo ve makro ölçekte uygulanan küresel “İnsan Hakları” algılamalarının kendi kavramsal değerleri üzerinden hiçbir insan ayrımı yapılmaksızın yeniden ele alınmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik analiz, İnsan hakları, Sosyal hizmet, Sosyal politika, VOSviewer

ABSTRACT

This study aims to examine the conceptual content and interrelations of global “Social Policy and Social Work” practices with a focus on “Human Rights.” In this context, the Israeli-Palestinian/Gaza conflict, which has sparked renewed theoretical debates, is evaluated from a global human rights, social policy, and social work perspective. The research employs qualitative methods, including bibliometric and content analysis, using the Web of Science database to analyze articles that jointly address “Human Rights” and “Social Work.” From a total of 619 articles published between 2001-2023 in ESCI, SSCI, and BKCI-SSH indexes, 602 articles (97.25%) were subjected to bibliometric analysis via the VOSviewer program. All data were mapped using VOSviewer, and 154 key concepts identified from the bibliometric analysis were further examined through secondary analysis using Maxqda 2024.

The content analysis conducted within the context of “Human Rights,” “Social Work,” and “Social Policy” emphasized the necessity of “Universal Basic Human Rights” with a human-centered approach. By analyzing these concepts, the study highlights the significant interrelationship between them in social work practices. It was found that, on a global scale, social work practices are deeply intertwined with human rights and social policies, both conceptually and in terms of implementation. In this regard, the study underscores the need to re-evaluate global “Human Rights” perceptions at the micro, mezo, and macro levels based on their conceptual values, without any form of discrimination among people.

Keywords: Bibliometric analysis, Basic human rights, Social work, Social policy, VOSviewer.

Araştırma etik ilkelere riayet edilerek bir sorun teşkil etmeyecek şekilde, kamuya açık veri tabanı Web of Science verileri kullanılmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Mehmet GEDİK, Sosyal Politika, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Hizmet, mehmet.gedik@izu.edu.tr, https://orcid.org/0000-0003-2421-5092

İletişim / Corresponding Author:
e-posta/e-mail:

Mehmet GEDİK
mehmet.gedik@izu.edu.tr

Geliş Tarihi / Received: 26.03.2024
Kabul Tarihi/Accepted: 22.11.2024

GİRİŞ

Ulusal ve küresel anlamda dikkate alınan sosyal bilimler, bütün disiplinlerin yol haritasını çizmiş ve evrensel kavramların temel ilkelerini Evrensel Temel İnsan Hakları ile herhangi bir çatışma göstermeyecek şekilde oluşturmuştur. Bunun en belirgin nedeni ilgili kavramların tam odağında insanın yer almasıdır. Özellikle “İnsan Hakları” kavramının asıl değerinin insan olması gerek sosyal hizmetin anlaşılması gerekse sosyal politika uygulamalarının işlevsel kodlarını oluşturması bakımından oldukça önemlidir. Bu bağlamda Thompson (2016)¹, sosyal hizmeti bir disiplin olarak insanın her alanı ile ilişkilendirmekte, insan hakları ile özdeşleştirerek sosyal politika üzerinden de tanımlamaktadır. Bu kavramların birbirleri ile olan disiplinler ilişkileri mikro, mezo ve makro düzey insana hizmet anlayışının da ötesinde toplum refahının sağlanmasına yönelik olduğu görülmektedir. Dolayısıyla sosyal bilimler dahilinde geliştirilmiş olan bütün bu kavram ve kuramların insanlar arasında hiçbir ayırım yapılmaksızın insan yararına geliştirilmiş ve uygulanabiliyor olması küresel refahın da sağlanabilmesi açısından oldukça önemlidir.

Bu araştırma, sosyal bilimler alanında ulusal ve küresel düzeyde ele alınan kavramların, Evrensel Temel İnsan Hakları çerçevesinde ne şekilde insan odaklı geliştirildiğini ve eklektik uygulama noktasında nedenli sorunların yaşandığını detaylı bir şekilde incelemektedir. Araştırma, sosyal hizmet ve sosyal politika kavramlarının insan hakları bağlamında aydınlanma ve modernizm iddialarıyla nasıl popülist bir evrim geçirdiğine ve bu evrim sürecinde sosyal hizmet ve sosyal politik uygulamalarının nasıl anlamsızlaştırıldığına da dikkat çekmektedir. Neil Thompson’un (2016)¹ ifadeleri ile; “*Sosyal hizmet miadını doldurdu mu?*” sorusuna da bir cevap ararken insan odağında sosyal bilimlerin insan hakları ve uygulanması konusunda günümüz uygulamaları perspektifinde yeniden düşünülmesinin gerekliliğine de vurgu yapmaktadır.¹ Aynı zamanda araştırma

kapsamında yapılan analizlerle, sürekli gelişen küresel yapılar dikkate alınarak insan haklarına duyarlı sosyal hizmet ve sosyal politikaların yeniden hak temelli ele alınmasının kritik önemine ve ilgili profesyonellerin, politika yapımcıların dikkatine sunulmaktadır.

2001 – 2023 yılları arasında araştırılan tüm makalelerin sosyal hizmet ve insan hakları bağlamında küresel bütün sosyal politikaların bilimsel anlamda insan odaklı geliştirilmesine özen gösterildiği belirlenmiştir. Ama ne var ki, Galtung’un (2013)² ifadeleri dikkate alındığında; günümüzde küresel anlamda insan ve insan haklarına ilişkin sosyal kavramların “Batılı Kavramlar” olduğu ve Batılılar dışında bir evrensellik taşımadığı algılarının da yerleştirilmiş olduğu gözlemlenmektedir. Bu gereksiz yaklaşımlar da metodolojik olarak tüm insanlığı ve özellikle de sosyal politik uygulamaları içinden çıkılmaz bir yanılsa doğru sürüklenmesine neden olmaktadır. Bilim tüm insanlığın ortak değeridir, Batı’da ortaya çıkmış olması ne insan haklarının ne de kavramların evrensellik taşımayacağı anlamına gelmemektedir. Bunun en bariz karşılaştırmalı küresel örneklerini günümüzün Rusya-Ukrayna ve İsrail-Filistin/Gazze savaşlarında insan hakları boyutlarında görebilmek mümkündür.

Bu bağlamda Web of Science veri tabanından elde edilen makalelerin “Batı Kültürü”nü algılanmasına ilişkin dayandırılan literatürler incelendiğinde, insan haklarına ilişkin kavramlarının sadece Batı kültürü üzerinden tanımlanmaya çalışıldığı görülmektedir. Günümüzde de halen “İnsan” ve “İnsan Hakları” konusunu en çok Antik Yunan düşünceleri beslemektedir. Bu bağlamda (Garaudy, 2015)—Batı kültürünün doğuşu olarak da somutlaştırılan Antik Yunan Düşüncesi’nde bilge/zeki insanın (Homo sapiens) her bir şeyin ölçütü olarak kabul gördüğünü ve “ben tabiata aitim” yerine “tabiat bana aittir” düşüncesinin hâkim olduğunun altını çizmiştir.³ Dolayısıyla bu düşünce, Avrupa’da yaşanan devrimsel süreçlerin temelini oluştururken insan hakları

kavramının da somut olarak tabiatın insana ait olduğu anlayışına zemin hazırlamıştır. Aydınlanma Hareketi düşüncesini de besleyen bu anlayış, Avrupa'nın ve Batı'nın başka toplum ve kültürleri oryantalizm üzerinden ötekileştirmesine, sömürgeciliğin ve kolonizasyonların yaygınlaştırılmasına neden olmuştur.

Edward Said (1995:13)⁴, Oryantalizm başlığı ile kaleme aldığı çalışmasında; *“Batı'nın kendisini aydınlanmış olarak gördüğünü, gelişmemiş toplumların da aydınlatılması konusunda bir misyon üstlendiklerini ve bunu kendilerine adeta bir görev olarak addedikleri”*ni vurgulamıştır. Batı'nın “sömürge ve kolonizasyon” düşüncelerinin kendilerinden olmayan toplumlara Aydınlanma Hareketi olarak sunduklarını iddia ettikleri “Demokrasi ve İnsan Hakları” hizmetlerin bir karşılığı olarak görmüş ve aynı zamanda “İnsanlığı Öğretme” hareketine dönüştürülmüştür.⁴ İnsan hakları kavramının yalnızca içerisinden doğup geliştiği kültürün izlerini taşıması ve Batılı toplum yapılarına göre anlamlandırılmaya çalışılması oldukça düşündürücüdür. Kavramların evrenselliği küresel gücün, egemenliğin ideolojilerine hapsedilmesi doğru olmaz. Kavramlar aynı zamanda her bir ulusun kendi ulusal değerleri üzerinden yorumlanabilmelidir.

Barbara Teater'in (2015)⁵ “Sosyal Hizmet Kuram ve Yöntemleri” adlı çalışmasında da belirttiği gibi; küresel anlamda her bir toplum kendi kültürel kodları ve değerleri üzerinden sosyal kuramları yenileyebilmeli ve aynı zamanda uygulayabilmelidir. Özellikle evrensellik kavramı da her bir birey ve toplumun kendi toplumsal değerleri, kültürel ve çevresel faktörleriyle birlikte ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Roger Garaudy (2015), Edward Said (1995) ve Barbata Teater'in (2015) insan ve insan haklarına ilişkin kavramların toplumsal değerler üzerinden ele alınmasının gerekliliği dikkate alındığında; günümüzde uygulanmakta olan bütün bu sömürgecilik, kolonizasyonlar ve oryantalizm algısının insanların ötekileştirilmesine evrensel temel insan hak sözleşmelerinde yer alan hak temelli

yaklaşımlarla çeliştiği görülmektedir.³⁻⁴⁻⁵ İnsan haklarına ilişkin bütün bu Batı merkezli söylem ve algılamaların günümüzde insanların yaşadığı sorunlar dikkate alındığında oldukça endişe verici bir durumla karşı karşıya kalındığı söylenebilir.

Bu bağlamda araştırma; sosyal hizmetin kavramsal anlamda İnsan Hakları ve Sosyal Politika ile ilişkili olduğundan hareket edilmiştir. Dolayısıyla 2001 – 2023 yılları arasında “Sosyal Hizmet, İnsan Hakları ve Sosyal Politika” kavramları Web of Science veri tabanında incelenerek günümüzde “İnsan Hakları”na ilişkin nasıl bir yaklaşım sergilendiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Tashakkori ve Creswell'in (2007)⁶ de ifade ettiği gibi; bulguların göreceli oldukları ve her bir bulgunun farklı araştırmalarda farklı sonuçlar verebilme potansiyeli de dikkate alınarak çalışılmıştır. Dolayısıyla etik açıdan da araştırmanın tüm sınırlılıkları dikkate alınmış ve araştırmanın yayınlanacağı yayın kurumunu kuralları da dikkate alınmıştır.

Araştırmada WsO veri tabanında belirlenen 3 kavrama ilişkin 602 Makale (Article), 9 Kitap Bölümü (Book Chapters) ve 8 Erken Erişim (Early Access) olmak üzere toplam 619 veriye ulaşılmıştır. Bu verilerden yalnızca SSCI atıf endeksinde taranan 602 yayının üzerinden gereken çalışmaların sürdürülmesine özen gösterilmiştir. McKenney ve Reeves'in de (2018)⁷ belirttiği gibi; elde edilen veriler/bulgular, belirlenen anahtar kelime, kavram, üst ve alt kategoriler öncelikle herhangi bir yorum yapılmaksızın sadeleştirilerek özetlenmeye çalışılmıştır. Yayın kurulunun literatür, tablo ve şekil sınırlamaları da dikkate alınarak bazı gerekli tabloların içerik analizleri mümkün olduğunca sadeleştirilerek verilmeye çalışılmıştır.

Bütün bu hususlara dikkat ederek araştırmalar sürdürülmüş ve araştırmada bibliyometrik analiz birincil analiz yöntemi olarak kullanılmıştır. “Ortak Kavram Analizi ve Bilimsel Haritalama Yöntemi” kullanılarak “Sosyal Hizmet” perspektifinde “İnsan Hakları ve Sosyal Politika” kavramları Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi ve “Evrensel İnsan Hak Sözleşmeleri” perspektifinde incelenmiştir. Bu bağlamda elde edilen

veriler, belirlenen 602 yayında sıklıkla birlikte kullanıldığını ve bu kavramların birbirleri ile oldukça yakından ilişkili olduğu ortaya koymuştur. Aria ve Cuccurullo (2017)⁸ ortak kavram analizlerinden elde edilen semantik haritalamaların kavramların bilişsel yönünü de ortaya koyduğundan bahsetmektedirler. Bu bağlamda küresel anlamda günümüzde yaşanan Rusya-Ukrayna ve İsrail-Filistin/Gazze olayları elde edilen bulgular üzerinden tartışma ve sonuç bölümlerinde olarak ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Sosyal Hizmet

Bilimsel kaynaklarda sosyal hizmet anlayışının kadim bir geçmişe sahip olduğu, Eski Mısır, Eski Yunan, Roma ve İslam uygarlıklarında dezavantajlı ve özellikle de yoksullara yönelik yardım ve destek hizmetlerinin gerek kurumsallaşmalar gerekse aile bireyleri veya yakın çevreleri tarafından yapılmış olduğu görülmektedir. Aynı zamanda Zastrow ve Ashman (2016)⁹ bütün kadim dinlerin örf, âdet ve geleneklerine dikkat çekerek; İbranilik, Budizm, Konfüçyanizm, Zerdüştlük, Musevilik ve Hıristiyanlık dinlerinde de hasta, yetim ve korunmaya muhtaç insanların desteklenmesi ve yardım edilmesinin gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu yaklaşımların İslâm dininde olduğu gibi, İslâm öncesi dinlerde de bulunduğu görülmektedir. Şenocak'ın (2009)¹⁰ ifadeleri ile; Orta Çağ öncesi insan ve toplum yaşamları incelendiğinde, kabile toplulukları olarak yaşadıkları ve her kabilenin kendi üyelerinin zorunlu gereksinimlerini imkanlar dahilinde karşıladıkları ve birbirleri ile sosyal dayanışma içerisinde oldukları bilinmektedir.

Kraus Björn (2016)¹¹; Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW-International Association of Schools of Social Work) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu'nun (IFSW-International Federation of Social Workers) Temmuz 2014 Genel Kurulunda ele aldığı sosyal hizmet kavramını şu içeriklerle özetlemektedir.

“Sosyal hizmet, sosyal değişme ve kalkınmayı, sosyal içermeyi, insanların güçlendirilmesi ve özgürleşmesini hedefleyen

*uygulama temelli bir meslek ve akademik bir disiplindir. Sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı sosyal hizmet için temeldir. Sosyal hizmet mesleği, insan ve toplum bilimleri ve yerel bilgiden oluşan eklektik bilgi temeli aracılığıyla insan refahını iyileştirmek için bireyleri ve sistemleri bir araya getirir”.*¹²

Sosyal Hizmet ve Uygulama Alanları

Bu bağlamda Gedik'in (2021)¹³ ifadeleri ile; sosyal hizmet bir meslek yaklaşımı olarak mikro, mezzo ve makro düzeyde sorun çözme, baş etme ve her bir bireyin toplum içerisinde değişimini, gelişimini, refah ve mutluluğunun sağlanmasına odaklanmaktadır.

- Biyopsikososyal varlık olan insanın holistik/bütüncül anlamda fiziksel, ruhsal ve sosyal işlevselliğini dikkate alarak mesleki uygulama alanlarına odaklanır. İnsana kaynak, hizmet ve fırsatlar sağlayan sistemler ile disiplinler arası ilişki kurmaya, sağlık ve iyilik hallerinin azami derecede geliştirilmesine imkân sağlar.
- Risklerle karşı karşıya kalan dezavantajlı birey ve grupların güçlendirilmesini, sosyal adaletin sağlanmasını, profesyonel eklektik bilgi, beceri ve yeteneklerin geliştirilmesini sağlar.
- Mezzo düzeyde bireyin aile içinde güçlendirilmesini ve aynı zamanda aile, grup ve toplumların sosyal işlevselliklerinin sağlanmasında yardımcı olur.
- Bireyin kendi potansiyellerinin farkında olmasını ve kendisine yeterli hale gelmesinde öncü roller üstlenir.
- Mikro düzeyde bireyin doğrudan ve dolaylı etkileşimde olduğu sistemler üzerine odaklanarak, sosyal politikaların demokrasi içerisinde geliştirilmesine ve iyileştirilmesine katkı sağlar.
- Bireylerin yaşam kalitelerini artırıcı yöntemler üzerinden, insanların mezzo ve makro düzeyde işlevsizliklerini önler.

Healy (2008)¹⁴, sosyal hizmetin hem bir disiplin ve hem de bir meslek olarak “insan hakları mesleği” olduğunun altı çizilmektedir

Bu bağlamda sosyal hizmet, her bir bireyin bir insan olarak değerli olduğundan hareketle insan hakları çerçevesinde fırsat eşitliğinin sağlanmasına, insan onurunun korunmasına ve iyilik hallerinin sağlanmasına yönelik roller üstlenmektedir. Bütün bu etkenler dikkate alınarak, devlet kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, sosyal hizmetin enstrümanlarını kullanarak insan onurunu tehdit eden bütün olumsuzluklara karşı mücadele eder, sosyal politikalar geliştirir ve insanı bütün yönleri ile koruma altına alır. Dolayısıyla bir meslek olarak sosyal hizmet, bütün uygulama alanlarını insanın faydası, yararı ve korunması noktasında ele almaktadır.

İnsan Hakları

Birleşmiş Milletler (UN-United Nations) (1992)¹⁵ “İnsan Hakları Eğitimi ve Öğretimi: Sosyal Hizmet Okulları ve Sosyal Hizmet Mesleği El Kitabı” nda sosyal hizmet mesleğinin insana ilişkin her bir temel ihtiyacın, pozitif eşdeğer insan haklarından kaynaklandığına vurgu yapmaktadır. Sosyal hizmet mesleği, bu önemli misyonunu gerçekleştirirken insanların ilgili haklara ihtiyaçları olmasından, bu haklara doğal olarak sahip olmaları gerektiği gerçeğinden yola çıkmaktadır. Sosyal hizmet mesleğini diğer birçok disiplinlerden ayıran en önemli unsur, evrensel temel insan hak sözleşmelerinin mesleğin temel değerlerini oluşturmasıdır. Güngör’ün (2016)¹⁶ ifadelerinde; bilimsel literatürlerde, temel insan haklarının mutlak ve vazgeçilmez, evrensel ve doğuştan var olan haklar olduğu, ilgili bu hakların bireysel haklar olarak, toplum öncesi özgürlük hakları olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda uluslararası sözleşme, antlaşma ve ulusal mevzuatlarda yer verilen temel hakların da aynı zamanda anayasal haklar ve insan hakları kavramları ile eş anlamlı kullanıldığı görülmektedir.

İnsan Hakları ve Maslow’un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Bireyin mikro, mezzo ve makro düzey ihtiyaçları, mevcut ekosistem içerisinde birbirleri ile oldukça ilişkili, etkileşimli, bütünleşik ve oldukça dinamiktir. Nitekim, büyük sistem içerisinde insanların sosyal

ilişkiler geliştirmesi bireylerin kendilerine has istek ve yetenekleriyle bağlantılıdır. Ekosistem içerisinde bireyin aidiyet duygusu ise, insanın tüm yaşamı boyunca, diğer bütün gereksinimlerine yön veren itici bir güçtür. Şengöz’ün (2022)¹⁷ ifadeleri ile; insan aile ve grubun bireyi olarak, kendisini daha güvende hisseder ve insanın doğal hakkı olan tüm ihtiyaç kümeleri birbirleri ile ardışık olabildiği gibi holistik/bütüncül bir ilişki içinde de olabilmektedir.

Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi insan hakları perspektifinde incelendiğinde, bireyin farklılaşan ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik ele alındığında hak temelli insan ihtiyaçlarının açıklanmasına yönelik oldukça popüler bir model olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Maslow (1943)¹⁸ ihtiyaçlar hiyerarşisi yaklaşımını; bireylerin temel ihtiyaçlarının belirlenmesi ve anlaşılmasına yönelik anlaşılır bir çözüm sunması bakımından hala günümüzde önemini korumaktadır. Maslow’un insanın fitratı gereği doğal ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik geliştirdiği ihtiyaçlar hiyerarşisi, kategorik olarak güvenlik, sevgi ve ait olma, saygınlık ve kendini gerçekleştirme gibi sosyal bir bireyin onuruyla yaşam sürebilme ihtiyaçlarını vurgulamaktadır. İnsanın hayatta kalma mücadelesi tamamen insan hakları çerçevesinde olup, sosyal ve demokratik devlet yapılarında “İnsan Onur ve Haysiyeti”nin geliştirilen sosyal politikalarla koruma altına alınması bir zorunluluktur. Bireyin evrensel temel insan hakları, anayasa ve yasalarla hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması sosyal refah devleti ilkesini açıkça ortaya koymaktadır.

Sosyal Politika

“Sosyal Politika” kavramı Alman asıllı ve aynı zamanda bir Protestan/Evanjelist teoloğu olan Wilhelm Heinrich Riehl tarafından geliştirilmiştir. Koray ve Topcuoğlu’nun (1995)¹⁹ ifadeleriyle; özellikle sanayileşme süreci ile daha da zorlaşan elverişsiz çalışma şartları, işçilerin yaşam koşullarının tehdidi, yoksullaşma ve insanların korunmasına yönelik bir düzenleme olduğu görülmektedir.

19. yüzyılda kavramsallaşan sosyal politika, 20. yüzyılların başında

kurumsallaşmaya başlamış ve sonrasında “Refah Devleti” uygulamaları ile altın çağını yaşamış, II. Dünya Savaşı sonrasında gerçekleştirilen sosyal reformlarla birlikte insan hakları perspektifinde “hak temelli” olarak ele alınmaya başlamıştır. Hak temelli yaklaşım birey ve toplumlarda bütün dezavantajlı kesimlerine her ne kadar günümüzde birçok sorunlar yaşansa da eşit erişim zorunluluğunu da beraberinde getirmiştir. 1970 ve sonrası dönemlerde sosyo-ekonomik anlamda yaşanan krizlerden çıkış formülü olarak neoliberal sosyal politikalar uygulanmış özelleştirme ve piyasalaştırma vasıtasıyla günümüzdeki uygulamalara dönüştürülmüştür.

Sosyal Politika Alanlarının Temel Değerleri ve İnsan Hakları

Sosyal politika, insan hakları perspektifinde toplum refahını artırmaya yönelik politikalar. İnsan haklarının temel değerleri aynı zamanda sosyal politikanın da temel değerlerini oluşturmaktadır. Bu bağlamda sosyal politikanın temel değerlerinin, adalet, eşitlik, insan hakları, insan onur ve haysiyetine saygı ve bunların korunması, sosyal adalet gibi prensipleri içerdiği bilinmektedir. Sosyal hizmet uzmanları genel anlamda belirlenen sosyal politikalar çerçevesinde mesleki uygulamalarını gerçekleştirmektedirler. Bu

perspektiften ele alındığında, sosyal hizmet mesleği, temel değerlerini insan hakları ve sosyal politikalara ilişkin kavramlara atıfta bulunarak uygulamaktadır. Sosyal haklara eşit erişim, sosyal adaletin sağlanması ve sosyal refah politikalarında savunuculuk rolleri, sosyal politik uygulamaların da temel değerlerini oluşturmaktadır.

Sosyal Hizmetin İnsan Hakları ve Sosyal Politika İlişkisi

Birbirleri ile oldukça ilişkilendirilen “Sosyal Politika”, “İnsan Hakları ve Sosyal Hizmet” disiplinleri uygulamaların betimlenmesinde sosyal adalet, sosyal bütünleşme, insan hakları olmak üzere sosyal içerme, dayanışma, özgürlük, güçlendirme, kolektif sorumluluk ve farklılıklara saygı gibi kavramlarla iç içe geçmiş değerler bütünü oluşturduğu görülmektedir. Neil Thompson (2016)¹, sosyal hizmetin “politik bir varoluş” olduğunu altını çizerek, sosyal hizmetlerin nasıl kavramsallaştırılacağı, tanımlanacağı ve uygulanacağı noktalarını oldukça tartışmalı bir konu olduğuna vurgu yapmıştır.¹ Dolayısıyla politik bir var oluşun aynı zamanda insan hakları ve sosyal hizmetle aynı temel değerlere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda, insan hakları, sosyal hizmet ve sosyal politika kavramlarının temel değerlerini birbirinden ayırarak anlamlaştırmak mümkün değildir.

MATERYAL VE METOT

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden Bibliyometrik Analiz Yöntemi kullanılmıştır. Bibliyometrik analizleri Al vd. (2019)²⁰ ve aynı zamanda McBurney ve Novak (2002)²¹; bilimsel araştırmalardaki alıntılar, anahtar kelimelerin, yazarlar arasındaki ilişkilerin, teorik ve pratik konuların çeşitli istatistiksel tekniklerle sayısal içerik analizlerinin disiplindeki gelişmelerin anlaşılmasını ve değerlendirilmesini sağlayan bir yöntem olduğunu belirtmişlerdir. Krauskopf (2018)²² araştırmalarda kullanılan bibliyometrik yöntemlerin, araştırmaların tanımlanma ve değerlendirilmesine katkı sağlarken, birey,

grup, ülke ve kurumların veya bilimsel çalışmaların etkilerini değerlendirmelerde kullanılan kalitatif ve kantitatif analizler olduğunu vurgulamaktadır.

Bu araştırma sosyal hizmet perspektifinde, insan hakları ve sosyal politikaların kavramsal yapılarını inceleyerek birbirleriyle olan dinamik ilişkilerini günümüzde yaşanan kriz ve kritik durumlar üzerinden anlamlaştırılmasını amaçlamaktadır. Belirlenen amaç doğrultusunda, sosyal hizmet ve sosyal politika alanında insan hakları odağında yapılmış araştırmalarda kullanılan kavramların, sosyal hizmet uygulamalarına dahil edilme tarihlerinin gözlemlenmesinde

bibliyometrik analiz yöntemlerinden “Ortak Kavram Analizi Yöntemi” ve “Bilimsel Haritalama Yöntemi” kullanılmıştır. Cobo vd. (2011)²³, Ortak Kavram Analizi Yönteminde araştırma alanlarının kavramsal yapılarını incelemek için ilgili belgelerde ele alınan önemli kavramların veya anahtar kelimelerin birbirleri arasındaki bağlantıların analiz edilebileceğini belirtmektedir. Aynı şekilde Zupic ve Čater (2015)²⁴; Araştırmada ele alınan Bilimsel Haritalama Yöntemlerinin araştırmanın bilimsel çalışmalarını, ilgili disiplin ve konuların oluşturulan haritalar yardımıyla bağlama yöntemlerini ortaya koymak açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Araştırma dahilinde şu sorulara cevap verilmeye çalışılmıştır;

1. “Sosyal Hizmet” mesleğinin “Evrensel Temel İnsan Hakları” ve “Sosyal Politika” ile arasındaki kavramsal ilişki nedir?
2. “İnsana Hizmet (Human Service)” konusuna odaklanma hangi ilgili kavramlar aracılığıyla şekillenmektedir ve mevcut küresel Sosyal Politikalara katkısı nelerdir?
3. İnsan hakları bağlamından sosyal hizmet ve sosyal politika ne ölçüde önem arz etmektedir?
4. İnsan ve toplumlara yönelik küresel sosyal politikaların İnsan Hakları ile ilişkileri nelerdir ve günümüzde hangi ölçüde uygulanmaktadır?
5. Sosyal hizmet uzmanları ve sosyal politika yapımcılarının İnsan Hakları bağlamında hangi ulusal ve küresel rolleri, işlevleri ön plana çıkmaktadır?
6. Ulusal ve uluslararası sosyal hizmet boyutlarında, evrensel temel insan hakları ve sosyal politika konusunda ne tür araştırmalar yapılmıştır?
7. Küresel “Sosyal Politika” odağında insan ve toplumlara yönelik uygulamaların İnsan Hakları boyutu nelerdir ve hangi ölçüde dikkate alınmaktadır?

Veri Toplama Araçları

Thompson’un (2018)²⁵ ifadeleri ile; bilimsel araştırmalarda kullanılan veri tabanları bibliyometrik analizlerin temelini oluşturmaktadır. Bu bağlamda oldukça yaygın

kullanılan veri tabanlarının Web of Science (WoS), Google Scholar (GS) ve Scopus olduğu görülmektedir. Mongeon ve Paul-Hus (2016)²⁶ ve aynı zamanda Martín-Martina vd. (2018)²⁷ bu veri tabanların birbirleri arasındaki farklılıkları ortaya koyan herhangi bir sistematik kanıtın bulunmadığını belirtmişlerdir. Zupic ve Čater (2015)²⁴ Web of Science veri tabanının bibliyometrik incelemelerde kullanılmasının güvenilirliği daha önceden kanıtladığı için tercih edilebileceğine değinmiştir. Bu gerekçe ile araştırmada bibliyometrik incelemeler açısından Web of Science veri tabanının kullanılması uygun görülmüş ve “Web of Science (WsO)” veri tabanında 2001- Ekim 2023 yılları arasında “Emerging Sources Citation Index (ESCI)”, “Social Sciences Citation Index (SSCI)” ve “Book citation index. Social sciences & humanities (BKCI-SSH)” atıf indekslerinde yer alan makaleler dikkate alınmıştır. Demir ve Gedik (2022)²⁸ ve aynı zamanda Norris ve Oppenheim (2007)²⁹ Web of Science veri tabanının araştırmacılara 12.000’den fazla dergi, 148.000’den fazla konferans bildirisinin taranmasına imkân tanıdığını ve araştırılan konu ile ilgili önemli bilgilere ulaşma fırsatı sunulduğuna dikkat çekmektedirler.

Veri Toplama

Araştırmada, sosyal hizmet bağlamında mesleğinin kavramsal anlamda “İnsan Hakları ve Sosyal Politika” ile ilişkili olduğu kabul edilmiştir. Bu perspektifte araştırma kapsamında 2001 yılından Ekim 2023’e kadar “Sosyal Hizmet, İnsan Hakları ve Sosyal Politika” kavramlarını içeren ilgili yayınların bilgilerine Web of Science veri tabanı kullanılarak ulaşılmıştır. Sosyal hizmet perspektifinde “İnsan Hakları ve Sosyal Politika” kavramları incelenmiş, bu kavramları içeren 15.794 akademik yayına ulaşılmıştır. WsO üzerinden elde edilen veriler tarihsel sınırlama ve bütünsel yorumlama amacıyla sadece belirlenen 2001-2023 yılları arasında yayınlanmış araştırmalar ile sınırlandırılmıştır. İlgili anahtar kelimeler belirlenen tarih aralıklarında tarandığında konuya ilişkin oldukça yoğun yayın sayısının olduğu görülmüştür. WsO veri tabanında

ulaşılabilir genel makale sayısı 905'tir. Bu makalelerden, sadece ESCI, SSCI ve BKCI-SSH atıf endekslerinde ilgili kelimeler tarandığında toplam 619 yayına ulaşılmıştır. Sonrasında araştırmada sadece Sosyal Bilimler Atıf Endeksi (SSCI) dikkate alınmasının daha belirleyici/sınırlayıcı olacağı düşünülerek SSCI atıf endeksinde ilgili yayınlar taranarak toplam 602 yayın sayısına düşürülmüştür.

Van Eck ve Waltman (2011)³⁰ belirlenen anahtar kelimelerin, kavramlar ve konular arasındaki ilişkileri ortaya koymada VOSviewer programı üzerinden bağlantı haritalarının oluşturulmasının oldukça mümkün olduğunu belirtmektedir.³⁰ Bu bağlamda araştırma kapsamında VOSviewer programı kullanılarak bilimsel veri tabanlı 4 harita oluşturulmuştur. İlgili haritalar belirlenen kavramların; "İlişki Ağı Haritası", "Küme Ağı Haritası", "Yıllara Göre Dağılım Ağı Haritası" ve "Yoğunluk Haritası" olarak saptanmıştır.

Araştırmanın ikincil veri analizi olarak bibliyometrik analizler uygun görülerek tercih edilmiştir. Bu bağlamda sosyal hizmet uygulamaları ve bir yol belirlemede yakından ilişkilendirilen Maxqda 2024 nitel araştırma programı kullanılmıştır. Maxqda 2024 üzerinden sosyal hizmet, insan hakları ve sosyal politikaların odağında olan insanın, "Temel İhtiyaçları", "Sosyal Hizmet Müşteri Sistemi/İlişkileri" ve "Sosyal Hizmet ve İşlevleri" başlıklı 154 kavram analiz edilmiştir. Elde edilen verilerden oluşturulan her bir başlık ve sosyal hizmet mesleği ile uygulamalar arasındaki ilişkiler insan hakları boyutlarıyla irdelenerek ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın konusuna ilişkin elde edilen bibliyometrik analiz sonuçları Maslow'un "İhtiyaçlar Hiyerarşisi/Piramidi" temel alınarak incelenmiştir. İhtiyaçlar Hiyerarşisi ve insanın doğal ihtiyaçları sosyal hizmet, insan hakları ve sosyal politikalar perspektifinde analiz edilen anahtar kelimeler ve toplam bağlantı linkleri dikkate alınarak en az 3 anahtar kelime ve en az 7 ilişki ağı

bağlantı linki olan anahtar kelimeler ile sınırlandırma ve sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Abraham Maslow (1943)¹⁸ ihtiyaçlar piramidi; bireyin "Kendini Gerçekleştirme ve Kendini Aşmışlık" konusu hiyerarşinin en üst basamağını oluştururken bu basamaklardaki ihtiyaç olan gizil yeteneklerin de ortaya çıkmasındaki etkenlere dikkat çekmektedir. Maslow, hiyerarşik olarak insan ihtiyaçlarını; Fiziksel/Fizyolojik, Güvenlik, Sevgi/Aidiyet, Saygınlık ve en sonunda da bireyin "Kendini Gerçekleştirme"si olarak sınıflandırmaktadır.

İki farklı kodlayıcı yöntem üzerinden Maxqda nitel veri analizleri kullanılarak araştırmanın içsel güvenilirliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Oluşturulan kodlamalar dikkate alındığında, Miles vd. (2013)³¹ aynı zamanda Patton'un (2014)³² "İç Tutarlılık Formülü"ne göre %90'lık bir benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Belirlenen bu oran, araştırmada kullanılan kodların güvenilirliğini ortaya koymaktadır. Miles vd. iç tutarlılık formülü modelinde kodlayıcıların fikir birliği olarak kavramsallaştırdığı bu benzerlik; " $\Delta = \frac{1}{n} \div \frac{1}{n} (+ + a) \times 100$ " formülde " Δ : Güvenirlilik Katsayısı", üzerinde uzlaşılan (consensus) konu/terim sayısı ve " a : üzerinde uzlaşmanın olmadığı" konu/terim sayısı olarak belirtilmiştir. Kodlamaların denetimine göre iç tutarlılığı sağlayan kodlayıcılar arasındaki fikir/görüş birliğinin en az %80 olması öngörülmektedir.³¹

Araştırmada etik ilkelere dikkat edilerek bir sorun teşkil etmeyecek şekilde, güvenilirliği belirlenmiş kamuya açık veri tabanı Web of Science verileri kullanılarak analiz edilmiştir. Etik ilkeler bağlamında araştırmada dikkate edilen diğer önemli bir husus ise; araştırma konusuna ilişkin bazı kaynakların gizliliğidir. Dolayısıyla çalışmada gizlilik içeren bazı kaynaklarda yer alan tam metinler üzerinden kaynak belirterek uygun olabilecek açıklamalar dikkate alınmıştır. Bu bağlamda etik ve gizlilik ilkelerine azami derecede uyulmuş ve araştırmanın bu hassasiyeti aynı zamanda araştırmanın sınırlarını da oluşturmuştur.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Tashakkori ve Creswell (2007)⁶ “Karma Yöntem Araştırmalarında Araştırma Sorularının Niteliğinin Araştırılması” adlı çalışmalarında; elde edilen bulguların farklı araştırmalarda farklı sonuçlara ulaşabilme potansiyeline dikkat çekerek, etik açıdan araştırmanın tüm sınırlılıklarını araştırmanın yayınlanacağı yayın kurumunun kurallarına göre tasarlanmasının önemine değinmişlerdir. Bu sebeple yayın kurulunun tablolara ilişkin sınırlamaları dikkate alınarak bazı önemli tabloların içerikleri sadeleştirilip özetlenerek verilmiştir. Bu bölümde, araştırmanın yönteminde ele alınan bilgiler doğrultusunda bulguların analizlerine yer verilmiştir. McKenney ve Reeves’in (2018)⁷ öngördüğü gibi; analiz edilen bulgular, anahtar kelime, kavram, üst ve alt kategoriler herhangi bir yorum yapılmaksızın sadeleştirilerek özetlenmiş ve bağımsız olarak sunulmuştur.

İnsan Hakları ve Sosyal Politika Bibliyometrik Analiz Sonuçları

Araştırmanın bu bölümünde bibliyometrik analiz yöntemleri birincil analiz olarak alınmıştır. “Ortak Kavram ve Bilimsel Haritalama Yöntemi” kullanılarak “Sosyal Hizmet” perspektifinde “İnsan Hakları ve Sosyal Politika” kavramları analiz edilmiştir. WsO veri tabanında “Sosyal Politika ve İnsan Hakları” sözcükleri ile yapılan arama sonucunda 602 “Makale (Article)”, 9 “Kitap Bölümü (Book Chapters)” ve 8 “Erken Erişim (Early Access)” olmak üzere 3 tür belgeye, toplam 619 veriye ulaşılmıştır. Yalnızca “Makale (Article)” kategorisinde toplam SSCI atıf endeksinde taranan 602 yayının olduğu saptanmıştır. Araştırmanın alanını oluşturan yayınlanmış makaleler toplam belgelerin %97,25’ini oluşturmaktadır.

2001 – Ekim 2023 yılları arasında “Sosyal Hizmet” perspektifinde “İnsan Hakları ve Sosyal Politika” sözcük kavramlarının birlikte kullanıldığı 602 makale analiz edildiğinde; 2001 yılında diğer yıllara göre en az oran ile 5 (%0,83) makalenin yayınlandığı görülmektedir. 2001 yılı sonrasında makale sayılarında 2006 yılına kadar kısmen bir artış görünse de bu zaman zarfında en fazla artışın

2004 yılında 14 (%2,33) makale ile kaydedilmiştir. Özellikle 2007 yılında konuya ilişkin yayınlanan 32 (%5,32) makale sayısı bir önceki dönemlere göre neredeyse 4 misli bir artış göstererek “İnsan Hakları ve Sosyal Politika” konularına oldukça yoğunlaşmış olduğunun tespitleri yapılmıştır. 2007-2015 yılları arasında; yayınlanan makalelerde zaman zaman iniş ve çıkışlar görünse de konuya ilişkin ilginin kısmen artarak sürdürüldüğü söylenebilir. 2015 yılında yayınlanan makale sayısı 29 (%4,82) olarak belirlenirken, bir sonraki yıl 2016’da 43 (%7,14) makale ile oranın oldukça belirgin bir düzeyde arttığı görülmektedir. 2016-2023 yılları arasında, yayınlanan makalelerde zaman zaman inişler ve çıkışlar görülse de yayınlanma sayılarının artışında bir istikrar olduğu belirlenmiştir. 2020 yılında yayınlanan makale sayısının 48’e (%7,97) ulaştığı ve bir sonraki yıl 2021’de bu sayının 58 (%9,63) yayına ulaşarak rekor seviyelere ulaştığı yükseldiği görülmektedir. 2022 yılında 46 (%7,64) yayınlanan makale sayısında tekrar bir gerileme eğilimi görülürken, bugün itibarı ile Ekim 2023’te kaydedilen 20 (%3,32) makalenin yıl sonuna kadar bir önceki 2022 yılı altında kalabileceğinin tahminleri yapılmaktadır.

“İnsan Hakları ve Sosyal Politika” kavramlarının bibliyometrik analizlerinin yapılabilmesi açısından Web of Science’da yayınlanmış 602 makale VOSviewer programı kullanılarak “Anahtar Kavram”lar üzerinden haritalama yöntemi kullanılarak analizleri yapılmıştır. Analiz sonucunda kavramların birbirleri ile ilişkilendirildiği 154 etkinliğe ulaşılmış ve bu etkinliklerden sadece belirgin/yoğun görüntülenebilen en az 3 anahtar kelime ve en az 7 ilişki ağı, bağlantısı (Total link strength) olan kavramlarla sınırlandırılmıştır. Bu duruma göre; 799 anahtar kelimedenden 537’si (3 anahtar kelime) ve 1352 bağlantıdan 1052’si (7 bağlantı ağı) ile sınırlandırılarak değerlendirmeye dahil edilmiştir. Kavramlar arasındaki ilişkiyi oluşturan ağ haritası bilimsel haritalama yöntemi ile aşağıda Şekil 1’de sunulmuştur.

birbirleri ile oldukça ilişkili oldukları ve bu kavramların bugüne kadar popülerliklerini korudukları görülmektedir. Bir diğer yandan da Covid-19, Hiv, Cinsiyet, Cinsel Sağlık, Transseksüel, Sürdürülebilir Kalkınma, Ruhsal Sağlık, Kültür, Kapsam İncelemesi, Sosyal İçerme, Sağlık Hizmetleri ve Uluslararası Savaş gibi kavramların günümüzde de güncelliğini koruduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 1 ile belirtilen yıllara göre yoğunluk haritası dağılımı, kavramların tarihsel süreçte hangi yoğunlukla kullanıldığını göstermektedir. Haritada koyu sarı ve açık sarı ile gösterilen kavramlar diğer renkler ile gösterilen kavramlara göre daha aktif ve güncel olarak kullanılmaktadır. Araştırma da bu belirgin kavramlar çerçevesinde şekillendirilmiştir. Yukarıda Şekil 1'de haritalanan kavramların düğüm uzunluklarının boyutları, hala günümüzde bu kavramların hangi ölçüde kullanılıp kullanılmadıkları hakkında bilgi vermektedir. Düğüm boyutları ne kadar belirgin ve büyükse, kavramların kullanım sıklığının da o derece yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kavramların Yoğunluk Haritası Analizi

Aşağıda Şekil 2'de haritada belirgin olan koyu sarı ve açık sarı yoğunluk alanları arasında yer alan yeşil, açık yeşil, mavi ve açık mavi renkler, yoğunlaşan konular arasındaki geçişlerde kullanılan kavramları göstermektedir. Yoğunluk haritasına göre kavramların yoğun olarak kullanıldığı 13 alanın olduğu görülmektedir. Haritadaki en yoğun alanlar incelendiğinde kullanılan kavramların sıklığı ve hangi alanlarda daha yoğun kullanıldığı görülmektedir.

İlk alanda; İnsan Hakları, Yaşlanma, Kültür, Engellilik, Etik, Doğurganlık, Cinsiyet, Sağlık Hizmetleri, Anne Sağlığı, Hamilelik, Cinsel Sağlık ve Sistematik İnceleme gibi kavramlar kümelenmiştir. *İkinci alanda;*

İklim Değişikliği, Uluslararası Hukuk, Nüfus Sağlığı, Yoksulluk, Kamu Politikası, Sosyal Bilimler, Sürdürülebilir Kalkınma, Şiddet ve Savaş gibi kavramlar kümelenmiştir. *Üçüncü alanda;* Sağlık Politikası, Sağlık, Ekosistem Hizmetleri, Eşitlik, Sağlık Hakkı, Sosyal Eşitlik, Küreselleşme ve Refah gibi kavramlar kümelenmiştir. *Dördüncü alanda;* Eşitlik, Çocuklar, Ayrımcılık, Avrupa, Sağlık Eşitsizlikleri, Hukuk, Irkçılık, Haklar, Seks İşçisi, Amerika Birleşik Devletleri ve Gençlik gibi kavramlar kümelenmiştir. *Beşinci alanda;* Sağlık Politikası, Ergenler, Orta Asya, Çevre Yönetimi, Zarar Azaltma, Hepatit C, HIV, HIV/AIDS, Göç, Cinsellik, Sosyal Ağlar, Kadın ve Gençler gibi kavramlar kümelenmiştir. *Altıncı alanda;* Sürdürülebilir Kalkınma, Kanser, İletişim, Müdahale, Meta-Analiz, Psikososyal, Yaşam Kalitesi ve Birleşmiş Milletler gibi kavramlar kümelenmiştir. *Yedinci alanda;* Halk Sağlığı, Transseksüel, Ergen Cinsel ve Üreme, Kanada, İklim Değişikliği, Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Sağlık Sistemleri, Uyum, Güvenlik Açığı gibi kavramlar kümelenmiştir. *Sekizinci alanda;* Covid-19, Pandemi, Küresel Sağlık, Sağlık Eşitliği, Sağlık Politikası, Politika, Halk Sağlığı ve Birleşik Devletler gibi kavramlar kümelenmiştir. *Dokuzuncu alanda;* Sağlık Eşitsizlikleri Eğitim, Kanıt Dayalı Politika, Sağlıkın Sosyal Belirleyicileri ve Savunmasız Nüfus gibi kavramlar kümelenmiştir. *Onuncu alanda;* Sivil Toplum, Karar Verme, Ekonomi, İnsan Papilloma Virüsü, Ağlar, Çin, Sahra Altı Afrika ve Aşılama gibi kavramlar kümelenmiştir. *Onbirinci alanda;* Afrika, Biyoçeşitlilik, Muhafaza, Katılım, Ölçek, Sosyal Sermaye ve Sürdürülebilirlik gibi kavramlar kümelenmiştir. *Onikinci alanda;* Ruh Sağlığı, Gelişmekte Olan Ülkeler, Akıl Hastalığı, Kurtarma, Kapsam İncelemesi ve Sosyal İçerme gibi kavramlar kümelenmiştir. *Onüçüncü alanda;* Gıda Güvenliği, Sağlık Eşitsizliği, Sağlık Hizmetleri ve Sosyal Belirleyici gibi kavramların kümelenmiş olduğu görülmektedir.

Yönetimi, Zarar Azaltma, Hepatit C, HIV, HIV/AIDS, Göç, Cinsel ve Üreme, Sosyal Ağlar, Kadınlar ve Gençlerden oluşmaktadır. Kendi kümesi içerisinde bağlantı oranı 14'tür. *Altıncı küme (Gri)*; Kanser, İletişim, Ormansızlaşma, Bunama, Çölleşme, Müdahale, Müdahaleler, Arazi Bozulması, Meta-Analiz, Psikososyal, Yaşam Kalitesi, Gözden Geçirmek ve Birleşmiş Milletler'den oluşmaktadır. Kendi kümesi içerisinde bağlantı oranı 13'tür. *Yedinci küme (Koyu Mavi)*; Hesap Verebilirlik, Uyum, Uyarlanabilir Kapasite, Ergen Cinsel ve Üreme, Kanada, İklim Değişikliği, Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Sağlık Sistemleri, Madencilik ve Güvenlik Açığından oluşmaktadır. Kendi kümesi içerisinde bağlantı oranı 11'dir. *Sekizinci küme (Kırmızı)*; Sağlık Politikası, Politika, Halk Sağlığı, Küresel Sağlık, Sağlık Eşitliği, Covid-19, Pandemi, Engeller, Azaltma, Araştırma ve Birleşik Devletler'den oluşmaktadır. Kendi kümesi içerisinde bağlantı oranı 11'dir. *Dokuzuncu küme (Koyu Turkuaz)*; Çin, Eğitim, Kanıtı Dayalı Politika, Sağlık Eşitsizlikleri, Anlatı İncelemesi, Düzenleme, Sağlığın Sosyal Belirleyicileri ve Savunmasız Nüfustan oluşmaktadır. Kendi kümesi içerisinde bağlantı oranı 8'dir. *Onuncu küme (Sarı)*; Sivil Toplum, Karar Verme, Ekonomik Değerlendirme, İnsan Papilloma Virüsü, Ağlar, Sahra Altı Afrika, Aşılama ve Aşıdan oluşmaktadır. Kendi kümesi içerisinde bağlantı oranı 8'dir. *Onbirinci küme (Açık Yeşil)*; Afrika, Biyoçeşitlilik, Muhafaza, Katılım, Ölçek, Sosyal Sermaye ve Sürdürülebilirlikten oluşmaktadır. Kendi kümesi içerisinde bağlantı oranı 7'dir. *Onikinci küme (Koyu Sarı)*; Gelişmekte Olan Ülkeler, Ruh Sağlığı, Akıl Hastalığı, Kurtarma, Kapsam İncelemesi ve Sosyal İçermeden oluşmaktadır. Kendi

kümesi içerisinde bağlantı oranı 6'dır. *Onüçüncü küme (Fuşya)*; Gıda Güvenliği, Sağlık Eşitsizliği, Sağlık Hizmetleri, Birinci Basamak ve Sosyal Belirleyicilerden oluşmaktadır. Kendi kümesi içerisinde bağlantı oranı 5'tir.

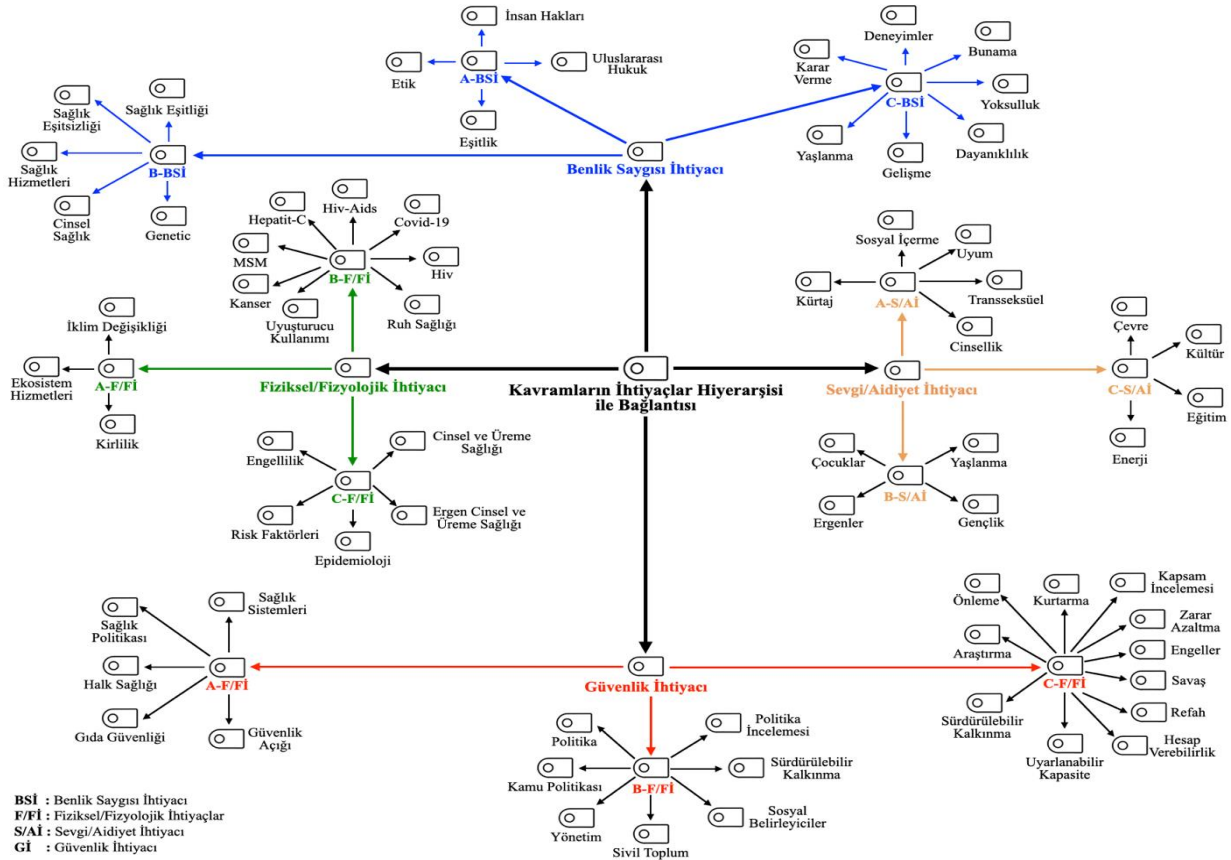
Bibliyometrik Analiz Sonuçlarının Sosyal Hizmet Uygulamaları Perspektifinden Değerlendirilmesi

Araştırmanın bu bölümünde Maxqda 2024 programı kullanılarak "İnsan Hakları ve Sosyal Politika" kavramının sosyal hizmet mesleği açısından sonuçlarının bibliyometrik analizleri ikincil analiz olarak yapılmıştır. Analiz sonucunda dört ana tema ortaya çıkmıştır. Bu dört ana tema; Maslow'un insan ihtiyaçlar hiyerarşisi olarak belirlediği sistem dikkate alınmıştır. Bu bağlamda kavramların ihtiyaçlar hiyerarşisi ile bağlantısı dikkate alınarak; "Benlik Saygısı İhtiyacı, Fiziksel/Fizyolojik İhtiyaçlar, Sevgi/Aidiyet İhtiyacı ve Güvenlik İhtiyacı" Maslow'un (1943) ilişki bağlantılar haritası oluşturulmuştur.

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Odağındaki Kavramların Analizi

Mikro-dizey bireylere yönelik "Sosyal Hizmet" mesleği bağlamında "İnsan Hakları ve Sosyal Politika" kavramlarının bibliyometrik analizi verileri üzerinden elde edilen sonuçlar; Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi/Piramidi teması altında dört kategoride ele alınmıştır. Bu belirlenen kategoriler aşağıda Şekil 4'te de gösterildiği gibi; "Benlik Saygısı İhtiyacı (BSİ)", "Fiziksel/Fizyolojik İhtiyaçlar (F/Fİ)", "Sevgi/Aidiyet İhtiyacı (S/Aİ)" ve "Güvenlik İhtiyacı (Gİ)" kavramlarının içeriklerinden oluşturulmuştur.

Şekil 4. Kavramların İhtiyaçlar Hiyerarşisi ile Bağlantıları

Kaynak: Yazar tarafından VOSviewer programı kullanılarak oluşturulmuştur.

İkincil analiz, Şekil 4.'te de görüldüğü gibi; Maxqda 2024 programı kullanılarak "Kavramların İhtiyaçlar Hiyerarşisi ile Bağlantıları" oluşturulmuştur. Bu bağlamda; "Benlik Saygısı İhtiyacı (BSİ)", "Fiziksel/Fizyolojik İhtiyaçlar (F/Fİ)", "Sevgi/Aidiyet İhtiyacı (S/Aİ)" ve "Güvenlik İhtiyacı (Gİ)" kavramlarının içerdiği anahtar kelimeler gerçekleşen anahtar sayısı ve bağlantı ağı/link oranları ile ele alınmıştır. "Benlik Saygısı İhtiyacı"nın gerçekleşen toplam anahtar kavram sayıları 120, toplam bağlantı ağı/linki oranları 228'dir. "Fiziksel/Fizyolojik İhtiyaçlar"ın gerçekleşen toplam anahtar kavram sayıları 114, toplam bağlantı ağı/link oranları 231'dir. "Sevgi/Aidiyet İhtiyaçları"nın gerçekleşen toplam anahtar kavram sayıları 68, toplam bağlantı ağı/link oranları 134'tür. "Sevgi/Aidiyet İhtiyaçları"nın gerçekleşen toplam anahtar kavram sayıları 68, toplam bağlantı ağı/link, oranları 134'tür. Belirlenen bütün kavramların "İhtiyaçlar Hiyerarşisi"

bağlamında bütün toplam anahtar kavram sayıları 459, ve bütün toplam bağlantı linklerinin oranları ise 923'tür.

Benlik Saygısı İhtiyacı:

"Benlik Saygısı İhtiyaçları"nın belirlenmesinde yer alan gruplar; 3. üst kategoride ele alınmıştır. Bunlar Şekil 4.'te; A-BSİ, B-BSİ ve C-BSİ kategorileri olarak kodlanmıştır. Bu 3 üst kategoride toplam 16 anahtar kelime belirlenmiş ve bu kavramlar (Gerçekleşen Anahtar Sayısı / Toplam Bağlantı Oranı) birlikte ele alınmıştır. Bunlar; "A-BSİ (İnsan Hakları Bağlamında Benlik Saygısı İhtiyaçları)": İnsan Hakları (40/71), Etik (6/16), Eşitlik (9/15) ve Uluslararası Hukuk alanlarında (3/7) Gerçekleşen Anahtar Sayısı ve bağlantı oranlarının olduğu belirlenmiştir. "B-BSİ (Sağlık Hizmetleri Bağlamında Benlik Saygısı İhtiyaçları)": Sağlık Eşitliği (8/18), Cinsel Sağlık (4/9), Sağlık Eşitsizliği (3/9), Genetik (4/7) ve Sağlık Hizmetleri alanlarında (3/7)

Gerçekleşen Anahtar Sayısı ve bağlantı oranlarının olduğu belirlenmiştir. “C-BSİ (Yaşam Süreci Bağlamında Benlik Saygısı İhtiyaçları)”: Karar Verme (4/23), Dayanıklılık (8/12), Gelişme (9/10), Bunama (7/10), Yaşlanma (3/10), Yoksulluk (5/7) ve Deneyim alanlarında (4/7) gerçekleşen anahtar sayısı ve bağlantı oranlarının olduğu belirlenmiştir. Bu durumda Benlik Saygısı İhtiyacının gerçekleşen toplam anahtar kavram sayılarının 120 ve toplam bağlantı oranlarının ise 228 olduğu belirlenmiştir.

Fiziksel/Fizyolojik İhtiyaçlar

“Fiziksel/Fizyolojik İhtiyaçlar”ın belirlenmesinde yer alan gruplar; 3 üst kategoride ele alınmıştır. Bunlar Şekil 4’te; A-F/Fİ, B-F/Fİ ve C-F/Fİ kategorileri olarak kodlanmıştır. Bu 3 üst kategoride de toplam 16 anahtar kelime belirlenmiş ve bu kavramlar (Gerçekleşen Anahtar Sayısı / Toplam Bağlantı Oranı) birlikte ele alınmıştır. Bunlar; “A- F/Fİ (Ekosistem Bağlamında Fiziksel/Fizyolojik İhtiyaçlar)”: İklim Değişikliği (24/46), Ekosistem Hizmetleri (5/5) ve Kirlilik alanlarında (3/7) Gerçekleşen Anahtar Sayısı ve bağlantı oranlarının olduğu belirlenmiştir. “B- F/Fİ (Ruh Sağlığı ve Sağlık Hizmetleri Bağlamında Fiziksel/Fizyolojik İhtiyaçlar)”: Ruh Sağlığı (12/32), Hiv (12/27), Covid-19 (13/20), Hepatit-C (3/8), MSM (3/8), Hiv-Aids (6/7), Kanser (4/7) ve Uyuşturucu Kullanımı alanlarında (3/7) Gerçekleşen Anahtar Sayısı ve bağlantı oranlarının olduğu belirlenmiştir. “C- F/Fİ (Cinsel Yaşam Süreci Bağlamında Fiziksel/Fizyolojik İhtiyaçlar)”: Cinsel ve Üreme Sağlığı (8/14), Engellilik (7/13), Epidemioloji (5/11), Ergen Cinsel ve Üreme Sağlığı (3/10), ve Risk Faktörleri alanlarında (3/7) Gerçekleşen Anahtar Sayısı ve bağlantı oranlarının olduğu belirlenmiştir. Bu durumda Fiziksel/Fizyolojik İhtiyaçların gerçekleşen toplam anahtar kavram sayılarının 114 ve toplam bağlantı oranlarının ise 231 olduğu belirlenmiştir.

Sevgi/Aidiyet İhtiyacı

“Sevgi/Aidiyet İhtiyaçları”nın belirlenmesinde yer alan gruplar; 3 üst kategoride ele alınmıştır. Bunlar Şekil 4’te; A-S/Aİ, B-S/Aİ ve C-S/Aİ kategorileri olarak

kodlanmıştır. Bu 3 üst kategoride de toplam 13 anahtar kelime belirlenmiş ve bu kavramlar (Gerçekleşen Anahtar Sayısı / Toplam Bağlantı Oranı) birlikte ele alınmıştır. Bunlar; “A- S/Aİ (Uyum ve Sosyal İçerme Bağlamında Sevgi/Aidiyet İhtiyacı)”: Uyum (10/25), Transseksüel (7/13), Cinsellik (5/10), Kürtaj (4/8) ve Sosyal İçerme alanlarında (3/8) Gerçekleşen Anahtar Sayısı ve bağlantı oranlarının olduğu belirlenmiştir. “B-S/Aİ (Mikro-Düzye Gelişim Bağlamında Sevgi/Aidiyet İhtiyacı)”: Gençlik (5/10), Ergenler (5/8), Yaşlanma (6/7) ve Çocuk alanlarında (5/6) Gerçekleşen Anahtar Sayısı ve bağlantı oranlarının olduğu belirlenmiştir. “C- S/Aİ (Makro-Düzye Gelişim Cinsel Yaşam Süreci Bağlamında Sevgi/Aidiyet İhtiyacı)”: Çevre (5/11), Enerji (3/10), Kültür (4/9) ve Eğitim alanlarında (6/6) Gerçekleşen Anahtar Sayısı ve bağlantı oranlarının olduğu belirlenmiştir. Bu durumda Sevgi/Aidiyet İhtiyaçlarının gerçekleşen toplam anahtar kavram sayılarının 68 ve toplam bağlantı oranlarının ise 134 olduğu belirlenmiştir.

Güvenlik İhtiyacı

“Güvenlik İhtiyaçları”nın belirlenmesinde yer alan gruplar; 3 üst kategoride ele alınmıştır. Bunlar Şekil 4’te; A-Gİ, B- Gİ ve C- Gİ kategorileri olarak kodlanmıştır. Bu 3 üst kategoride de toplam 16 anahtar kelime belirlenmiş ve bu kavramlar (Gerçekleşen Anahtar Sayısı / Toplam Bağlantı Oranı) birlikte ele alınmıştır. Bunlar; “A-Gİ (Sağlık Sistemleri ve Politikaları Bağlamında Güvenlik İhtiyacı)”: Halk Sağlığı (17/34), Sağlık Politikası (17/32), Güvenlik Açığı (7/17) ve Sağlık Sistemleri (6/13) ve Gıda Güvenliği alanlarında (6/10) Gerçekleşen Anahtar Sayısı ve bağlantı oranlarının olduğu belirlenmiştir. “B-Gİ (Sosyal Belirleyiciler ve Kamu Politikası Bağlamında Güvenlik İhtiyacı)”: Politika (15/30), Politika İncelemesi (12/28), Sürdürülebilir Kalkınma (8/20), Sosyal Belirleyiciler (5/14), Yönetim (5/13), Kamu Politikası (6/8) ve Sivil Toplum alanlarında (4/8) Gerçekleşen Anahtar Sayısı ve bağlantı oranlarının olduğu belirlenmiştir. “C-Gİ (Savaş, Refah ve Hesap Verebilirlik Bağlamında Güvenlik İhtiyacı)”: Kapsam İncelemesi (9/17), Araştırma (5/13),

Uyarlanabilir Kapasite (5/11), Savaş (4/11), Refah (4/11), Zarar Azaltma (4/9), Kurtarma (4/9), Önleme (5/8), Engeller (6/7) ve Hesap Verebilirlik alanlarında (3/7) Gerçekleşen Anahtar Sayısı ve bağlantı oranlarının olduğu belirlenmiştir. Bu dudumda Güvenlik İhtiyaçlarının gerçekleşen toplam anahtar kavram sayılarının 157 ve toplam bağlantı oranlarının ise 330 olduğu belirlenmiştir.

Sosyal Hizmet Uygulamalarında Kavramların Çözümlemesi

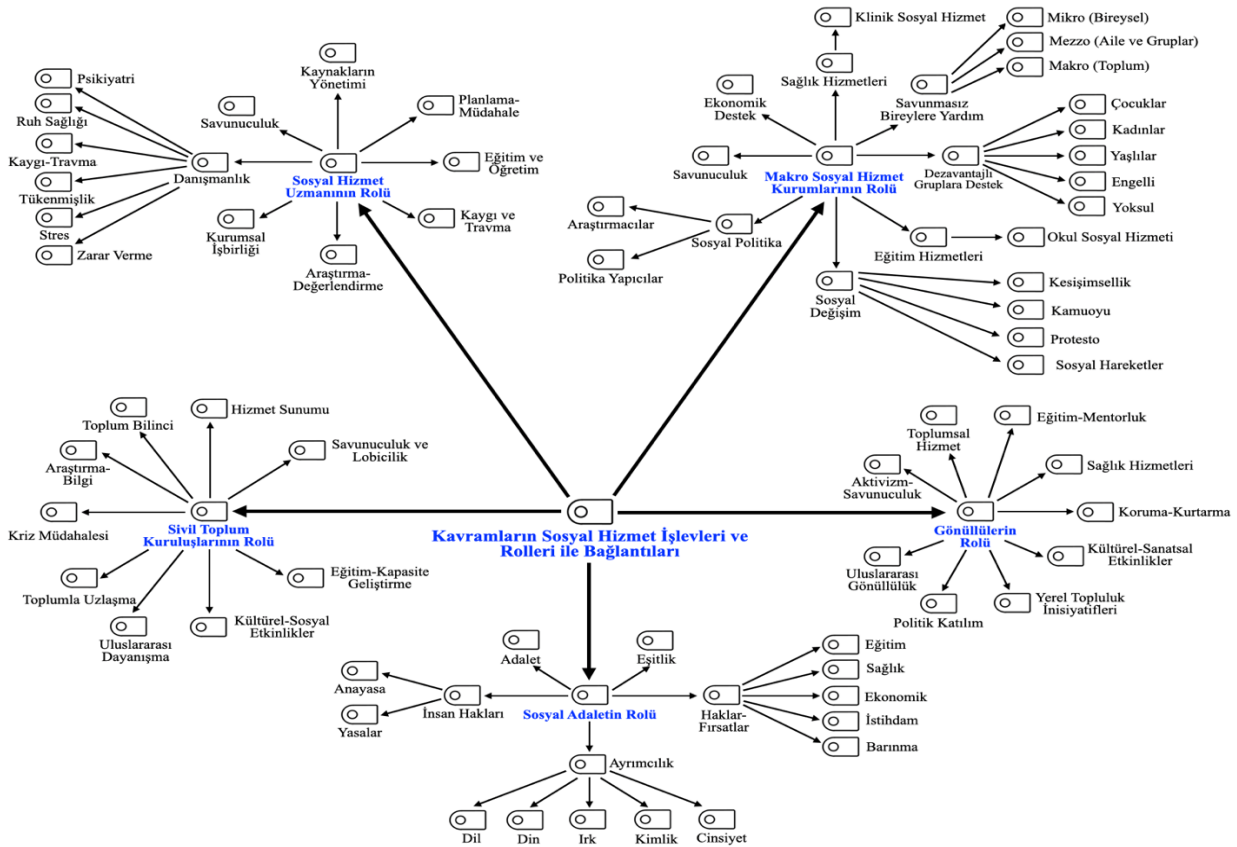
Sosyal Hizmet Uygulamalarında “Müvekkil Sistemine” odaklanan “İnsan Hakları ve Sosyal Politika” kavramlarının bibliyometrik analizi sonucunda ortaya çıkan kavramların ikincil analizinde toplam 12 ortak kavramın olduğu tespit edilmiştir. Konuya ilişkin belirlenen “Kavramların Sosyal Hizmet Müşteri Sistemi ile Bağlantıları” noktasında ele alınan tüm anahtar kelimeler (Gerçekleşen Anahtar Sayısı / Toplam Bağlantı Oranı) birlikte belirtilmiştir. Bunlar toplam bağlantı oranlarının yoğunluğu sırasına göre; “İklim Değişikliği (24/46)”, “Halk Sağlığı (17/34)”, “Ruh Sağlığı

(12/32)”, “Sağlık Politikası (17/32)”, “Uyum (10/25)”, “Güvenlik Açığı (7/17)”, “Sosyal Belirleyiciler (5/14)”, “Engellilik (7/13)”, “Eşitlik (9/15)”, “Yaşlanma (3/10)” “Uluslararası Hukuk (3/7)” ve “Yoksulluk (5/5)” olduğu belirlenmiştir.

Sosyal Hizmet Odağında Kavramların Mesleki İşlev ve Rollerinin İnsan Hakları Perspektifinde İncelenmesi

Şekil 5’te de görüldüğü gibi; “Kavramların Sosyal Hizmet İşlevleri ve Rollerini ile Bağlantıları” disiplinler arası ilişkiler boyutunda farklı alanlarda roller üstlenen bir dizi profesyonel, uzman ve kuruluşların olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamında mikro, mezo ve makro düzeyde birincil olarak roller üstlenen profesyoneller 5 ana kategoride toplanmıştır. Bunlar; Sosyal Hizmet Uzmanlarının Rolü, Makro Sosyal Hizmet Kurumlarının Rolü, Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü, Gönüllü Bireylerin Rolü ve Sosyal Adaletin Rolüdür. Bütün bu ana kategoriler altında toplam 73 alt işlevsel kategori belirlenmiştir.

Şekil 5. Kavramların Sosyal Hizmet İşlevleri ve Rollerini ile Bağlantıları

Kaynak: Yazar tarafından VOSviewer programı kullanılarak oluşturulmuştur.

Her bir alt kategori kendine özgü 5 ana kategori altında belirlenmiştir. Bunlar; “Sosyal Hizmet Uzmanlarının Rolü 14 alt kategoride; [Araştırma-Değerlendirme, Planlama-Müdahale, Kaynakların Yönetimi, Savunuculuk, Eğitim ve Öğretim, Danışmanlık (Travma, Kaygı, Tükenmişlik, Psikiyatri, Ruh Sağlığı, Zarar Verme, Stres) ve Kurumsal İşbirliği]dir”. “Makro Sosyal Hizmet Kurumlarının Rolü 24 alt kategoride; [Savunmasız Bireylere Yardım (Mikro-Bireysel, Mezzo-Aile ve Gruplar, Makro-Toplum), Dezavantajlı Gruplara Destek (Çocuklar, Kadınlar, Yaşlılar, Engelli ve Yoksul), Eğitim Hizmetleri (Okul Sosyal Hizmeti), Sağlık Hizmetleri (Klinik Sosyal Hizmet) Ekonomik Destek, Savunuculuk, Sosyal Politika (Araştırmacılar ve Politika Yapıcılar), Sosyal Değişim (Kesişimsellik, Kamuoyu, Protesto ve Sosyal Hareketler)dir]”. “Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü 9 alt kategoride; [Savunuculuk ve Lobicilik, Hizmet Sunumu, Toplum Bilinci, Eğitim-Kapasite Geliştirme, Toplumla Uzlaşma, Uluslararası Dayanışma, Kriz Müdahalesi, Araştırma-Bilgi, Kültürel-Sosyal Etkinlikler ve Toplum Bilinci]

Araştırma-Bilgi, Kriz Müdahalesi, Toplumla Uzlaşma, Kültürel-Sosyal Etkinlikler ve Uluslararası Dayanışma]dır. “Gönüllü Bireylerin Rolü 9 alt kategoride; [Toplumsal Hizmet, Eğitim-Mentorluk, Sağlık Hizmetleri, Koruma-Kurtarma, Kültürel-Sanatsal Etkinlikler, Yerel Topluluk İniyatifleri, Politik Katılım, Uluslararası Gönüllülük ve Aktivizm-Savunuculuk]tur. “Sosyal Adaletin Rolü 17 alt kategoride; [İnsan Hakları (Anayasa ve Yasalar), Eşitlik, Adalet, Ayrımcılık (Dil, Din, Irk, Kimlik ve Cinsiyet), Haklar-Fırsatlar (Eğitim, Sağlık, Ekonomik, İstihdam ve Barınma)]

Araştırmada küresel bağlamda eklektik sosyal hizmet uygulamaları “İnsan Hakları ve Sosyal Politika” perspektifinde incelenmiş ve belirlenen anahtar kelimeler ile ilgili kavramların birbirleri arasındaki dinamik ilişkileri anlaşılabilir olmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda bibliyometrik analiz sonucunda elde edilen anahtar kelimeler (kavramlar), sosyal hizmet, insan hakları ve sosyal politikaların işlevlikleri ve rolleri, Maslow’un

İnsan İhtiyaçları Hiyerarşisi sistemi kapsamında analiz edilmiştir. Maslow'un insanın doğal ihtiyaçları teorisi, "Hak Temelli" bir yaklaşım olarak Evrensel Temel İnsan Hakları ile oldukça örtüştüğü görülmektedir. Bu bağlamda Maslow, "Şekil 4'de "Kavramların İhtiyaçlar Hiyerarşisi ile Bağlantıları"nda; insanın doğal ihtiyaçlarını "Benlik Saygısı", "Fiziksel/Fizyolojik", "Sevgi/Aidiyet" ve "Güvenlik" ihtiyacı gibi bireyin onursal yaşamını ve hayatta kalma ihtiyacına/mücadelesine vurgu yapmaktadır (Maslow, 1943).¹⁸ Araştırmanın yöntemi dahilinde belirlenen anahtar kelimeler, insanın "Hak Temelli" doğal ihtiyaçlarının karşılanabilmesinde insan ve toplumların yaşadığı küresel sorunlar üzerinden ele alınarak analizleri gerçekleştirilmiştir. Sosyal hizmet mesleğinin evrensel temel insan hakları ve sosyal politikalar ile kavramsal ilişkileri, insana hizmet (human service) konusunda hangi ilgili kavramlar aracılığıyla şekillendiği yapılan analizler üzerinden belirlenmiştir.

Aynı zamanda araştırmada, günümüz Evrensel Temel İnsan Hak Sözleşmeleri'ni dikkate alarak, küresel anlamda insanın temel ihtiyaçlarının mevcut uygulamalar noktasında sorunlu olduğunun da tespitleri yapılmıştır. Bu gerekçelerle günümüzde uygulanan sosyal hizmet ve sosyal politikaların yeniden yapılandırılmasının zorunluluğuna dikkat çekilmektedir. Bu bağlamda; Evrensel Temel İnsan Hakları Sözleşmeleri'nin mevcut küresel sosyal politikalara katkısı, insan hakları bağlamından sosyal hizmet ve sosyal politika kavramların ne ölçüde önem arz ettiği, insan ve toplumlara yönelik küresel sosyal politikaların insan hakları ile ilişkileri ve hangi ölçüde uygulandığı, sosyal hizmet uzmanları ve sosyal politika yapıcılarının insan hakları bağlamında hangi küresel rol ve işlevlerinin ön çıktığı, küresel sosyal politika odağında insan ve toplumlara yönelik uygulamaların insan hakları boyutlarının neler olduğu ve hangi ölçüde dikkate alındığı sorularına cevaplar aranmıştır. En son olarak da analizler neticesinde belirlenen insan ve toplumlara yönelik küresel sorunların çözümüne ilişkin sosyal hizmet, evrensel temel insan hakları ve sosyal politika

konularında ne tür araştırmaların yapılmış olduğu belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında insanın doğal ihtiyaçları temelinde, Evrensel Temel İnsan Hak Sözleşmeleri'nin küresel sosyal hizmet ve sosyal politikalar perspektifinde hangi ölçüde dikkate alınıp alınmadığı incelenmiştir.

Küresel sosyal hizmet, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin temel prensiplerini temel alarak, her bireyin onurunu ve haklarını korumayı hedefler. Bu hizmetler, özellikle marjinalize olmuş ve dezavantajlı topluluklara yönelik olup, sosyal adalet, eşit erişim ve insan haklarının teşviki açısından kritik öneme sahip olduğu görülmektedir. Küresel sosyal hizmetin uygulanışı, yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde insan haklarına yönelik farkındalığı artırmak ve bu hakların korunmasına yönelik politikaların geliştirilmesinde etkin roller üstlenir. Bu bağlamda 10 Aralık 1948 tarihinde ilan edilen Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin uluslararası bir mutabakatla kabul edildiği ve insan hakları fikrinin tarihsel bir dönüm noktasını oluşturduğu bilinmektedir. Mutabakat öncesinde insan ve hakları konusunda birçok komite çalışmalarının yapıldığı ve bu komitelerde çıkan kararlarında mevcut mutabakat sağlanan temel hak bildirisinde de dikkate alındığı görülmektedir. Birinci (2017)³³ özellikle alt komitelerde görüşülerek mutabakata varılan 10 Aralık 1948'de İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin temellerini oluşturan içerikleri şu şekilde özetlemektedir: "İnsan hakları konusunun her bir devletin dikkate almasının gerektiği, her bir devlet hukukunun üst hukukunun bir parçası olmasını, hukukun insan haklarına göre tesis edilme ve güvence altına alınmasını, her bir devletin idari, hukuki ve bütün otoriteleri tarafından dikkate alınmasının gerekliliği, her hangi bir devletin bütün bunların aksine her hangi bir farklı hükümleri bulursa bile; milliyet, ırk, dil, siyasi görüş ya da dini inanç ayrımı olmaksızın riayet etme zorunluluğunun olduğu ve yaşama geçirmekle mükellef olduklarının bilinmesidir". Bu yerinde ve

oldukça insan odaklı, kıymetli ifadeler günümüzde insan hak ihlallerinin asıl temel sorunlarını da açıkça ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamında belirlenen anahtar kelimeler dikkate alındığında sosyal hizmet, insan hakları ve sosyal politikalarla ilgili küresel çalışmaların oldukça önemli bir kısmının şu toplum örgütleri tarafından gerçekleştirildiği gözlemlenmektedir. TİHEK (2024), Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, insan hakları konusunda yoğun çalışmalar yapan ilgili toplum örgütlerinden bir kısmı şu şekildedir.³⁴

- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO- International Labour Organization).
- BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi (OHCHR- Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights).
- BM İşkencenin Önlenmesi Alt Komitesi (SPT-Subcommittee on Prevention of Torture).
- BM Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF- United Nations Development Cooperation Strategy).
- BM Kalkınma Programı (UNDP-United Nations Development Programme).
- BM Yakın Doğu'daki Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansı (UNRWA- United Nations Relief and Works Agency).
- Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Komitesi (CERD-Committee on the Elimination of Racial Discrimination).
- Ulusal İnsan Hakları Kurumları Küresel Ağı (GANHRI-Global Alliance of National Human Rights Institutions).
- Avrupa Ulusal İnsan Hakları Kurumları Ağı (ENNHRI-European Network of National Human Rights Institutions).
- Avrupa Eşitlik Kurumları Ağı (EQUINET- European Network of Equality Bodies).
- Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi (ODIHR-Office for Democratic Institutions and Human Rights).
- AB/EU Temel Haklar Ajansı (FRA- Fundamental Rights Agency).
- Avrupa İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muameleyi ve Cezayı Önleme Komitesi (CPT-European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment).

- Ulusal İnsan Hakları Komisyonları (NHRC- National Human Rights Commission).
- İrlanda İnsan Hakları ve Eşitlik Komisyonu (IHREC-Irish Human Rights Commission).
- Filistin İnsan Hakları Bağımsız Komisyonu (ICHR-International Commission of Human Rights Experts on Palestine).
- BM İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA-Office for the Coordination of Humanitarian Affairs).
- Ulusal İnsan Hakları Danışma Komisyonu (CNCDDH-National Consultative Commission on Human Rights).

Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Genel Müdürlüğü, Ulusal İnsan Hakları Komisyonları gibi daha birçok uluslararası ve ulusal örgütlerin insan hakları konusunda oldukça kıymetli çalışmalar yaptıkları görülmektedir. Bütün bu oluşumların küresel anlamda insan haklarının ihlaline yönelik birçok bilgi, belge ve deliller olmasına rağmen dünyada insana dair işlenen insanlık dışı olumsuzlukların önüne geçilemediği de raporlara yansımıştır.

Araştırma kapsamında 2001 – 2023 yılları arasında belirlenen ilgili kavramların her ne kadar yerinde ve insan odaklı geliştirilmiş olduğunun tespitleri yapılmış olsa da küresel anlamda mevcut uygulamaların birçok örgütsel yapı olmasına rağmen eklektik anlamda oldukça sorunlu olduğu belirlenmiştir. İnsanın Hakları söz konusu olduğunda “Batı İnsanları” için aydınlanma, modernizm ve demokrasi adı altında ele alınırken “Doğu İnsanları” için ayrıştırılmış, ötekileştirilmiş ve yabancılaştırılmış bir insan hakları algısının oluşturulduğu görülmektedir. Tüm insanlığın ortak değeri olması gereken insan hakları küresel anlamda “*milliyet, ırk, dil, siyasi görüş ya da dini inanç*” farklılıkları üzerinden özellikle Batı'nın aydınlanma, modernizm ve demokrasileri çerçevesinde Batılı insanlar dışında ve özellikle de Doğulu insanların ötekileştirildikleri saptanmıştır. Dışlanma ve ötekileştirme aynı zamanda insan ve toplumlar üzerinde “insanın güven ihtiyacı”nı sarsan çatışma kuramı üzerinden bir korku algısı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Galtung'un (2013)² ve Edward Said'in (1995)⁴ ifadeleri dikkate alındığında; ne yazık

ki, Batılı olarak algılanan bütün bu kavramların Batılılar dışında bir evrensellik taşımayacağı algısı metodolojik olarak tüm insanlığı ve özellikle de sosyal bilimlerde dahilinde tüm disiplinler uygulamaları sorunlu hale dönüştürdüğü görülmektedir.

Araştırma genel anlamda; 21. yüzyılda insana dair en büyük sorununun, “İnsan Hakları” algısının bilimsel gerçeklerden uzak “Değerler Çatışması” üzerinden anlaşılmasına çalışıldığı görülmektedir. Ekosistemin mikro, mezo ve makro düzey bütün değerleri birey, aile ve toplumların sosyal hizmet, insan hakları ve sosyal politikalar dikkate alınarak her bir birey ve toplumun farklı din, dil, kültür ve coğrafi konumlarının doğal olduğu ve küresel anlamda dikkate alınmasının gerekliliği önem arz etmektedir. Özellikle belirlenen ilgili bütün bu kavramlar incelendiğinde, sosyal bilim ve bütün disiplinlerin, insan hakları perspektifinde toplumsal bütün değerleri reddeden değil bunun tam aksine bir zenginlik olarak gördüğünün altı çizilmektedir. Giddens (1995)³⁵ ve Wallerstein vd. (2014)³⁶ insan hakları ve sosyal politikalara ilişkin çalışmalarında; günümüzde sürekli gündemde tutulan bu küresel “Değerler Çatışması” konusunu, coğrafi boyutlarıyla ülkelerin din, dil, kültür ve yaşam tarzları üzerinden bir ötekileştirilmeye dönüştürüldüğü dikkat çekmektedir. Bütün bu küresel olumsuzluklar dikkate alındığında insanın güven içerisinde yaşamını sürdürebileceği bir çözümün şimdilik mümkün olamayacağı gözlemlenmektedir.

Bu bağlamda örnek olarak Rusya-Ukrayna ve İsrail-Filistin-Gazze savaşları birbirleri ile karşılaştırıldığında Batı'nın ve Doğu'nun savaşı ayırımı değerler çatışması üzerinden insan hakları perspektifinde oldukça açık analiz edilebilmektedir. İnsanın onur ve haysiyetinin, güvenli yaşamının yok edildiği, öldürüldüğü ve bir soykırıma maruz bırakıldığı hiçbir savaşın haklı gerekçeleri olmamalıdır. Ama ne var ki, 24 Şubat 2022 tarihinde başlatılan Rusya-Ukrayna savaşı ile 7 Ekim 2023'te çıkartılan İsrail-Filistin-Gazze savaşı arasında “İnsan Hakları” boyutu ile oldukça farklı yaklaşım ve tutumların olduğu

gözlemlenmiştir. Bu iki örnek; Edward Said'in (1995)⁴ oryantalizme ilişkin ifadeleri, Batılı yönetimlerin, politik yaklaşımlarının, tutum ve davranışlarının küresel boyutlarda hiçbir zaman Evrensel Temel İnsan Hakları bağlamında hak temelli, insan odaklı bir yaklaşım olmadığını ortaya koymaktadır.

Oldukça haklı gerekçelerle Ukrayna'da burnu kanayan her bir insan için insan hakları perspektifinde tavrı alan Batılı ülkeler, İsrail'in katliam ve soykırımlarına karşı sesiz kalmış ve herhangi bir ortak kınama kararı dahi çıkartılamamıştır. Kendi dini, manevi ve kültürel değerler ölçütleri üzerinden hareket eden Filistin ve Gazze binlerce insan uzun yıllardır temel ihtiyaçlardan yoksun kalmış, zorunlu göçe maruz bırakılmış, aşağılanmış, tutuklanmış, öldürülmüş bir katliam ve soykırıma karşı karşıya bırakılmışlardır. Yaşanılan bütün bu olumsuzluklar insan hakları bağlamında bir savaş suçu sayılırken Batı ve Doğu insanı arasında bir ayrıştırma yapıldığı gözlemlenmiştir.³⁷

Batılı devletlerin kayıtsız şartsız İsrail'in arkasında durmaları ve BM'nin kararlarını hiçe saydıkları her türlü kitle imha silahlarının tedarikçi olarak katliamlara ortak oldukları görülmektedir. Batı'nın insan hakları konusunda çifte standartlı tutumları, Filistin ve Gazze'de yaşayan milyonlarca insanın benlik saygısının, fiziksel/fizyolojik ihtiyaçlarının, sevgi/aidiyet ve güvenlik ihtiyaçlarının görmezden gelinmesine ve dolayısıyla insanca muamele görememelerine bir sorun teşkil etmektedir.¹⁷ Bütün bu ve benzeri yaklaşımlar aynı zamanda gerek İsrail'in ve gerekse her türlü desteği veren Batılı ülkelerin bir savaş suçu işliyor olduklarını ortaya koymaktadır. Christian Schaller (2022)³⁷, “Ukrayna'ya Karşı Savaşta Uluslararası Suçlar” başlıklı araştırmasında; uluslararası mahkemelerin savaş suçlarına ilişkin Ukrayna konusunda Rusya'nın bir savaş suçu işlediği konusu detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bu araştırma aynı zamanda Ukrayna özelinde Batılı devletlerin Filistin ve Gazze'de işlenen soykırımı ve savaş suçluluğunu bütün açıklığı ile ortaya koymaktadır. İsrail'in işlediği savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar konusunda BM ve

AB'nin bir kınama kararı çıkartamaması insanın doğal haklarını bir lütf temelli yaklaşıma dönüştürmüştür. Savaş suçları konusunda ilgili 7. Madde 2. Paragraf; “*sivil nüfusa yönelik öldürme, köleleştirme, zorla sınır dışı etme, işkence, taciz veya diğer insanlık dışı eylemler, kapsamlı veya sistematik saldırıların gerçekleştirilmesi*” bir savaş suçu olarak görülmektedir.³⁷ Özellikle evrensel temel insan hakları dikkate alınmadan Filistin ve Gazze’de 1947’den günümüze bütün bu olumsuzluklar tüm dünyanın gözü önünde gerçekleştirilirken Batılı ülkelerin her hangi bir gerekçe göstermeksizin İsrail’in arkasında kayıtsız şartsız duracaklarını beyan etmeleri küresel anlamda tüm dünya insanlığının da güvenli yaşamını tehdit etmektedir.

Sosyal hizmet ve sosyal politikanın kavram ve kuramsal içerikleri İnsan Hakları perspektifinde oldukça açık ve anlaşılır bir şekilde ele alınarak; “*Sosyal adaletin, insan haklarının mikro, mezzo ve makro ölçekte tüm insan ve sistemler için ortak bir sorumluluk olduğu, farklılıklara saygı gösterilmesinin sosyal hizmetin temeli olduğu*” konusu ifade edilmiştir.¹² Görsel, basılı ve dijital kaynaklar, Batı dünyasının insan haklarına ilişkin bütün kavram ve kuramların oldukça açık ve anlaşılır olmasına rağmen 1947’den günümüze İsrail’in tüm yayılcı ve işgalci girişimlerinin her daim arkasında olduklarını ortaya koymaktadır.³⁹ Bütün bunları gerçekleştirirken de Filistin’de yaşayan bütün insanların evrensel temel insan haklarına rağmen milliyet, ırk, dil, siyasi görüş ve özellikle de dini inanç farklılıklarını “Batılı Demokrasi”leri gerekçe göstererek saldırdıklarını beyan etmektedirler.⁴ Bütün bu insan hakları ihlalleri önce Batı medyası ve ardından birçok Batılı ülkeler tarafından manipülatif bir yapı çerçevesinde sahiplenilerek İsrail’e tam destek verdikleri görülmektedir.

Bu anlamda bütün bu gerçekleşen olumsuzluklar, bilimsel kavramlar ve bu bağlamda doğal olarak sağlanması gereken haklar incelendiğinde; araştırmanın anahtar kavramlarını oluşturan sosyal hizmet, insan hakları ve sosyal politikaların insanlık

karşısında güven yitişinin de ötesinde bir iflası da ortaya koymaktadır. Niel Thompson’un (2016)¹ ifadeleri dikkate alındığında; “21. yüzyıl insanının miadını doldurmuş bir sosyal bilimler ile karşı karşıya kaldığı” anlaşılmaktadır. İnsan hakları ve sosyal politikaların küresel anlamda insanları ötekileştiren ve ayrıştıran bu işlevsizliklerin nedeni ilgili kavram ve kuramların gerektiği gibi dikkate alınmadığını ortaya koymaktadır.

Almanya’nın en önemli yayın organlarından olan Berliner Zeitung’da Paolo Becchi (2023)³⁸ 02.11.2023 tarihinde yayınladığı makalede; İsrail Savunma Bakanı’nın Hamas üyeleri hakkında açıklamalarına ve bu bağlamda Batı’nın hangi değerler için İsrail’e destek verdiği ve savaştığı konusuna yer vermiştir. Dünyanın gözü önünde binlerce Filistin’li ve Gazze’li sivillerin öldürüldüğü dikkate alınırca İsrail Savunma Bakanı’nın söylediklerinin sadece Hamas ve üyeleri için değil, tüm Filistinli ve Gazzeli siviller için de olduğu anlaşılmaktadır. İsrail Savunma Bakanı’nın ifadelerinde; “*Bunlar bir grup vahşi kurtlardır. Bunlar vicdansız bir şekilde öldürülmelidir, çünkü onların yaşamları, bir hayvan yaşamı gibidir. Artık bunların yaşamaya ve hayatta kalma hakları yoktur. Düşmanlarınızı bir insan olarak tanımlamıyorsanız onlar için her türlü vahşet bir haktır.*”³⁸

Bütün bu resmî açıklamalar, Batılı devletler özelinde Federal Almanya İsrail vahşetinin yanında yer almanın da ötesinde kayıtsız şartsız İsrail’e destek çıkararak katledilen bütün sivil Filistin ve Gazzelilerin soykırımına da destek olduğu anlaşılmaktadır. Helga Baumgarten (2021)³⁹; İsrail’in birçok zaman küresel politikaları da yönlendirdiği ve özellikle de küresel medyanın gündemlerine hükmettiği bilgilerini vermektedir. Bu anlamda İsrail’in tüm küresel medyayı kullanarak gündemi lehine manipüle ederek Filistin ve Gazze’deki katliamları bir hakmış gibi gerekçelendirmesi hak ve adalet ilkelerine olan güveni oldukça yok etmiştir. Yine Baumgarten çalışmasında; Almanya ve Avusturya’nın her ne pahasına olursa olsun Filistin ve Gazzeli sivillerin onurları hiç

sayılarak öldürüldüklerinde Evrensel Temel İnsan Hakları'nın da hiç dikkate alınmadığını ve bu ülkelerin kayıtsız şartsız İsrail'in yanında durmayı sürdüreceklerinin altını çizmiştir.

İnsan Haklarını gerekçe göstererek Ukrayna'nın yanında durmayı başaran Batılı ülkeler ve özellikle de Avrupa Birliği ne var ki, ülke halklarının protestolarına rağmen aynı gerekçeler ile İsrail'in Filistin ve Gazze'de sivilleri öldürmesinin ve soykırım eylemlerinin karşısında duramamışlardır. Araştırma kapsamında; Batı'nın insan hakları perspektifinde gerekçelendirirken zorlandığı "Hangi Batılı Değerler" ile İsrail'in yanında masum ve savunmasız sivil insanlara karşı savaşılmaktadır? İnsan Hakları ve bu bağlamda insanların güven içerisinde yaşamalarını sağlayacak bir sosyal politika asıl olması gereken insan değerlerini ifade etmiyor mu? İnsan haklarını ihlal eden ve bütün sosyal enstrümanların manipülatif olarak kullanılması aslında sadece Filistin ve Gazzelilerin katledilmesini değil, bunun ötesinde tüm insanlığın insan hakları ve sosyal politikalara olan güvenlerinin de yok edilmesine neden olmamakta mıdır? Sorularına cevaplar aranmıştır.

Yine araştırma kapsamında Batı'nın Batılı olmayan insanları nasıl algıladıkları ve insan hakları perspektifinde Batılı uygulamalar dikkate alındığında "İnsan Hayvanat Bahçeleri" sergileriyle ötekileştirilen insan onurlarının oldukça önemsizleştirildiği gözlemlenmiştir. Bu konuda elde edilen veriler, Sandrine Lemaire'nin vd. (2012)⁴⁰, "Menschenzoos: Schaufenster der Unmenschlichkeit (İnsan hayvanat bahçeleri: insanlık dışı vitrin)" başlıklı kitabında oldukça özetlendiği ve belirgin bir şekilde yayımlandığı görülmektedir. Batı Avrupa

ülkelerinin sömürgesi altında bulunan Afrika ülkelerden Avrupa'nın birçok yerinde "İnsan Hayvanat Bahçeleri"nde sergilenmek üzere getirilen yüzlerce "egzotik" Afrikalı kadın ve çocuklar Batı'nın aydınlanma ve modernizmin temel değerlerinin neler olduğunu belgelerle ortaya koymaktadır.

Batı'nın insan hakları perspektifinde algıladığı ve bundan 65 yıl önce gerçekleştirdiği "İnsan Hayvanat Bahçeleri" incelendiğinde Rönesans, aydınlanma ve modernizmin Batılılar dışında kalan insanlar için ne denli sorunlu olduğunu da ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bu türden değersizleştirilen yaklaşımlar, Batı dışında kalan ve ötekileştirilmiş toplumların 19. ve 20. yüzyılda etnografik anlamda nasıl görmek istediklerini ve aynı zamanda küresel insan yaşamını, güven, sevgi ve aidiyet duygusunu nasıl değersiz kılınmak istendiğini de belgelemektedir. İnsan Hayvanat Bahçeleri, Batı'nın bir anlamda insanın antropolojik ve sosyolojik yönlerini Batı ve Doğu üzerinden nasıl ayrıştırarak ortaya koymak istediklerinin de bir kanıtıdır. Avrupa'da Afrika ve Uzak Doğu insanların hayvanlar gibi sergilenmesi sömürgecilik, etnik kimlik, ırksal yaklaşımlar, ötekileştirme ve dışlamalar sosyal bilim normlarıyla da oldukça çeliştiği görülmektedir. Dolayısıyla insan odaklı geliştirilmiş bütün bu kavramların sosyal hizmet, insan hakları ve sosyal politikalar bağlamında iç içe geçirilerek ve örtüştürülerek yeniden insan merkezli ele alınması oldukça önem arz etmektedir. Özellikle elde edilen veriler üzerinden günümüzde insan haklarının genel ihlali, ırkçı yaklaşımları ve sömürgeci bir yaklaşımın nasıl sürdürülmek istendiğini de kanıtlar boyuttadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma, küresel bağlamda insan hakları ve sosyal politikaların bibliyometrik analizini sosyal hizmet perspektifinde değerlendirmiş ve Maslow'un İnsan İhtiyaçları Hiyerarşisi ile Evrensel Temel İnsan Hakları arasındaki küresel uygulamaların günümüzde yeniden yapılandırılmasının gerekliliğini ortaya

koymaktadır. Araştırmanın bulguları neticesinde, Batı ve Doğu arasında insan hakları algısının sosyal hizmet ve sosyal politikalar bağlamında anlaşılması ve yeniden yapılandırılması önem arz etmektedir. Dolayısıyla araştırmanın temel verilerini oluşturan anahtar sözcükler,

kavramlar dikkate alındığında dünyadaki tüm insanların hiçbir ayırım yapılmaksızın doğal ihtiyaçlara “Hak Temelli” Evrensel Temel İnsan Hakları kapsamında ulaşabilmesi yönünde sosyal bilimlerin eklettik uygulamalar dikkate alınarak acilen yeniden geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Araştırmada da belirtildiği gibi, küresel insan hak ihlalleri ve sosyal politikaların yanlış, olumsuz etkilerine karşı derinlemesine insan odaklı ele alınması gerekmektedir. Hiçbir ayırım yapılmaksızın Dünya’da tüm insanlığın “Benlik Saygısı”, “Fiziksel/Fizyolojik”, “Sevgi/Aidiyet” ve “Güvenlik” ihtiyaçları dikkate alınarak Birleşmiş Milletler’de veto hakkı bulunan ülkeler gözden geçirilerek BM yapısı içerisinde eşitlik ve adaletin sağlanması önem arz etmektedir.

Özellikle de Türkiye’nin insan hakları ve küresel sosyal politikalar bağlamında sık sık gündeme alındığı ve Birleşmiş Milletler’de gündeme getirdiği Birleşmiş Milletler’de veto hakkı olan ülkelerin “Lütuf Temelli” yaklaşımlarının sona erdirilerek, insan hakları konusunun Birleşmiş Milletler’e üye tüm ülkelerin yaptırım gücü artırılmalıdır. Batı’nın ve Doğu’nun insanları arasındaki insan hakları algısı düzeltilmeli dışlanma, ayrımcılık ve ötekileştirmelerden çifte standart uygulamalardan arındırılmalıdır. İnsan Hakları bağlamında bir sembol olan Kudüs’te bir barış sağlanmadan Dünya’da insanlık için bir barışın sağlanabilmesinin mümkün olamayacağı görülmelidir. Onun içindir ki, özellikle İsrail’in Filistin’de, Gazze’de gerçekleştirdiği soykırım, tüm insanlığın katliamı olarak görülmeli ve bir an önce durdurulmalıdır. Küresel anlamda insan güveni için oldukça güven telkin eden Türkiye’nin barışa yönelik katkıları dikkate alınarak kriz yörelerinde yeni barışçıl çözümlere ulaşılmalıdır.

Son 20 yıldır göçmen, geçici koruma altındaki sığınmacı ve mülteci hakları noktasında küresel anlamda birçok demokrasi ve insan haklarını önceliklediklerini beyan eden ülkelere örnek olan Türkiye, insan hakları ve sosyal politikalar konusunda Batı Avrupa ülkelerine kıyasla oldukça kapsayıcı ve evrensel anlamda örnek yaklaşımlar sergilemiştir. Aynı zamanda, Batı’nın geçici koruma altındaki sığınmacı, mülteci ve göçmenlere uyguladığı çifte standartlarına karşı durarak daha adil ve eşitlikçi tüm insanlığı kapsayan bir dünya düzeni için uluslararası platformlar oluşturulmalıdır. Araştırma küresel insan hakları sorunlarına dikkat çekerek, insan odaklı sosyal politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Türkiye insan hakları konusunda gerek ulusal ve gerekse uluslararası çalışmalar yürüterek önemli adımlar atmış ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) üzerinden aktif çalışmalar yürütmüştür. Bu bağlamda günümüz uluslararası insan hak ihlalleri dikkate alınarak sorunların gündemde tutulması ve uluslararası düzeyde TİHEK’in ihlallerin önlenmesi için platformlara etkileyici baskılar uygulaması önem arz etmektedir. İnsan ve toplumlara yönelik kötü muamele, ayrımcılık, dışlama, ötekileştirmelere karşı bilimsel çözümler geliştirilmeli ve Doğu-Batı insan ayırımına mutlaka bir çözüm getirilmelidir. İnsanın benlik saygısı, fiziksel/fizyolojik ihtiyaçları, sevgi/aidiyet ihtiyaçları ve güvenlik ihtiyaçları dikkate alınarak insan onurunun korunmasına yönelik gerekli tüm mücadeleler bütün toplumların sosyal enstrümanları kullanılarak insana karşı sorumluk bilinci geliştirilmelidir.

KAYNAKLAR

1. Thompson, N. (2016). “Kuram ve Uygulamada Sosyal Hizmeti Anlamak”. Ankara: Dipnot Yayınları.
2. Galtung, J. (2013). “İnsan Hakları: Başka Bir Açıldan Bakış”. İstanbul: Metis Yayınları.
3. Garaudy, R. (2015). “İnsanlığın medeniyet destanı” (Çev: Cemal Aydın). İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
4. Said, E. (1995). “Orientalism”. Harmondsworth: Penguin.
5. Teater, B. (2015). “Sosyal hizmet kuram ve yöntemleri: Uygulama için bir giriş”. Ankara: Nika Yayınevi.
6. Tashakkori, A. and Creswell, J.W. (2007). “Exploring The Nature of Research Questions in Mixed Methods Research”. Journal of Mixed Methods Research. <https://doi.org/10.1177/15586898073028>
7. McKenney, S. and Reeves, T.C. (2018). “Conducting Educational Design Research”. New York: Routledge.

8. Aria, M. and Cuccurullo, C. (2017). "bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis". *Journal of Informetrics*, 11 (4), 959-975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>
9. Zastrow, C. and Ashman, K.K. (2016). "İnsan Davranışı ve Sosyal Çevre-I, Bebeklik-Çocukluk-Ergenlik". Ankara: Nika Yayınevi.
10. Şenocak, H. (2010). "Sosyal Güvenlik Sistemini Oluşturan Bileşenlerin Tarihsel Süreç Işığında Değerlendirilmesi". *Journal of Social Policy Conferences*, (56), 409-468.
11. Björn, K. (2016). "Was ist Soziale Arbeit? Zur internationalen Definition und nationalen Bestimmungsversuchen". Erişim adresi: <https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/47905> (Erişim tarihi: 06 Ocak 2024).
12. IFSW. (2014). "Global Definition of Social Work". Erişim adresi: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/> (Erişim tarihi: 06 Ocak 2024).
13. Gedik, M. (2021). "Ahsen Sosyal Hizmet Modeli İslami Sosyal Hizmet Yaklaşımı". İstanbul: Efe Akademi.
14. Healy, L.M. (2008). "Exploring the History of Social Work as a Human Rights Profession". *International Social Work*, 51 (6), 735-748.
15. UN-United Nations. (1992). "Teaching and Learning about Human Rights: A Manual for Schools of Social Work and the Social Work Profession". New York: United Nations.
16. Güngör, F. (2016). "İnsan Hakları ve Sosyal Hizmet. Sosyal Hizmet Ön Lisans Programı", İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
17. Şengöz, M. (2022). "Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Modeli'nin Bütünleşik Bir Süreç Olarak Yeniden Yorumlanması". *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9 (1), 164-173. <https://doi.org/10.51725/etad.977931>
18. Maslow, A.H. (1943). "A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*", 50 (4), 370-396.
19. Koray, M. ve Topçuoğlu, A. (1995). "Sosyal Politika". Bursa: Ezgi Kitabevi.
20. Al, U, Sezen, U. ve Soydal, İ. (2019). "Türkiye'nin Bilimsel Yayınlarının Sosyal Ağ Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi". Ankara: Hacettepe Üniversitesi Proje Raporları No: 110K044.
21. McBurney, M.K. and Novak, P. L. (2002). "What is bibliometrics and why should you care?". *International professional communication conference* (pp. 108-114). <https://doi.org/10.1109/IPCC.2002.1049094>
22. Krauskopf, E. (2018). "A bibliometric analysis of the *Journal of Infection and Public Health*: 2008–2016". *Journal of Infection and Public Health*, 11 (2), 224-229. <https://doi.org/10.1016/j.jiph.2017.12.011>
23. Cobo, M.J., López-Herrera, A.G. and Herrera-Viedma, E. (2011). "Science mapping software tools: Review, analysis, and cooperative study among tools". *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62 (7), 1382-1402. <https://doi.org/10.1002/asi.21525>
24. Zupic, I. and Čater, T. (2015). "Bibliometric Methods in Management and Organization. *Organizational Research Methods*". *Sage Journals*. 18 (3), 429-472. <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>
25. Thompson, D.F. (2018). "Bibliometric Analysis of Pharmacology Publications in the United States: A State-Level Evaluation". *Journal of Scientometric Research*, 7 (3), 167-172. <https://doi.org/10.5530/jscires.7.3.27>
26. Mongeon, P. and Paul-Hus, A. (2016). "The Journal Coverage of Web of Science and Scopus: a Comparative Analysis". *Scientometrics*, 106 (1), 213-228. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1765-5>
27. Martín-Martina, A., Orduna-Maleab, E., Thelwall, M. and López-Cózar, E.D. (2018). "Google Scholar, Web of Science, and Scopus: A systematic comparison of citations in 252 subject categories". *Journal of Informetrics*. 12 (4), 1160–1177. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2018.09.002>
28. Demir, Y.E. ve Gedik, M. (2022). "Engelli Kavramı ile İlgili Akademik Yayınların VOSviewer ile Bibliyometrik Analiz". *Journal of Social Policy*, 3 (1), 12-25.
29. Norris, M. and Oppenheim, C. (2007). "Comparing alternatives to the Web of Science for coverage of the social sciences' literature". *Journal of informetrics*, 1 (2), 161-169. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2006.12.001>
30. Van Eck, N.J. and Waltman, L. (2011). "Text mining and visualization using VOSviewer". *arXiv preprint*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1109.2058>
31. Miles, B.M, Huberman, A.M. and Saldafia, J. (2013). "Qualitative Data Analysis: A Methods Sourcebook". Dallas, TX, U.S.A.: Sage Publications.
32. Patton, M.Q. (2014). "Qualitative Research and Evaluation Methods". London: Sage Publications.
33. Birinci, G. (2017). "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin Kısa Tarihi I: Milletler Cemiyeti'nden Birleşmiş Milletler'e". *Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 7 (2), 50-81.
34. TİHEH, (2024). "Periyodik Uluslararası İnsan Hakları İzleme Bülteni 01.12.2023-01.01.2024". Ankara: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu. Sayı: 30.
35. Giddens, A. (1995). "Cambiridge, Beyond Left and Right (Sol ve Sağ Ötesinde / Radikal Politikaların Geleceği)". İstanbul: Metis Yayınları.
36. Wallerstein, I, Juma, C. and Fox Keller, E. (2014). "Sosyal Bilimleri Açın, Sosyal Bilimlerin Yeniden Yapılanması Üzerine Rapor". İstanbul: Metis Yayınları.
37. Schaller, C. (2022). "Völkerrechtliche Verbrechen im Krieg gegen die Ukraine, Stiftung Wissenschaft und Politik". Berlin: Deutsches Institut für Internationale Politik und Sicherheit.
38. Becchi, P. (2023). "Der Westen solidarisiert sich mit Israel: Aber für welche Werte kämpft er eigentlich?". *Berliner Zeitung*, (02.11.2023). Erişim adresi: <https://www.berliner-zeitung.de/open-source/israel-amas-krieg-der-westen-solidarisiert-sich-mit-israel-aber-fuer-welche-werte-kaempft-er-eigentlich-li.2155047> (Erişim tarihi: 02 Ocak 2024).
39. Baumgarten, H. (2021). "Kein Frieden Für Palästina – Der Lange Krieg gegen Gaza Besatzung und Widerstand". Wien: Promedia Druck und Verlagsgesellschaft m.b.H.
40. Lemaire, S, Buchner-Sabathy, S, Deroo, E, Blanchard, P, Bancel, N. and Boëtsch, G. (2012). "MenschenZoos - Schaufenster der Unmenschlichkeit". Verlag C.H. Beck.